

Zpráva o českém knižním trhu 2024/2025

25

Vydal **Svaz českých knihkupců a nakladatelů** v roce 2025.

Autoři jednotlivých kapitol:

Radovan Auer (Svět knihy) 1c

Monika Oweyssi (Tympanum) 9

Erika Frýbortová (Euromedia Group) 7

Ivo Magera (Albatros Media) 3, 7

Filip Růzha (AK Růzha) 1b, 4, 10

Václav Štěch (Palmknihy) 8

Marcela Turečková (SČKN) 1a, 1b, 1c, 1d, 1e, 2, 4, 5, 6

Martin Vopěnka (Práh) Úvodem

Sazba: Tibor Vizi

© SČKN, 2025

ISBN 978-80-908778-7-0

OBSAH

Úvodem	3
1. SČKN nejen v letech 2024/2025	4
a) Priority představenstva SČKN	4
b) Kvalitní legislativa je základ oboru	5
c) Největší český knižní veletrh: Svět knihy Praha	11
d) Tradiční projekty SČKN: CJO, NKD, TOP 10, Kniha ti sluší, Dámeknihu.cz, Knižní novinky	12
e) Z plánovaných projektů: Registr českých knih	13
2. Struktura knižní produkce v roce 2024	15
3. Celkový objem knižního trhu v roce 2024	17
4. DPH v roce v letech 2024 a 2025	19
5. Nakladatelé v roce 2024	21
6. Státní podpora knižního trhu v roce 2024	24
7. Knižní maloobchod a velkoobchod v letech 2024 a 2025	25
8. E-knihy v roce 2024	31
9. Audioknihy v roce 2024	33
10. Obecné právní povinnosti nakladatele	35

ÚVODEM

Rok 2024 byl prvním rokem platnosti nulové DPH na knihy. A jen její zásluhou nemusíme výsledky knižního trhu v tom období hodnotit pesimisticky. Oproti roku 2023 tak knižní trh v cenách bez DPH vzrostl o 6 %. Část růstu však obstaral zvyšující se dovoz zahraniční literatury a rostoucí obliba audioknih. Více než celý trh rostly také e-knihy. Vydavatelé tištěných knih tak zaznamenali nárůst jen o 4 %. Kdyby tedy DPH zůstalo na deseti procentech, jednalo by se o pokles 6 %. Bez nadsázky lze tak říct, že nulové DPH v tomto období zachraňovalo český knižní trh.

Pod podobným tlakem jsou knižní trhy většiny zemí, proto například Dánsko následovalo příkladu Česka a snížilo DPH na knihy z 25 % na nulu. DPH výrazně kleslo i na Slovensku a v Bulharsku.

Rok 2024 také ukázal, že je jen otázkou času, kdy elektronické formáty audioknih a e-knih dosáhnou deseti procent z celkového objemu knižního trhu.

Novým fenoménem na knižním trhu se staly platformy nabízející použité knižní zboží – dříve klasické antikvariáty. Objem takto prodaných knih dosáhl vyšších stovek milionů korun. Ještě je brzy na vyhodnocení, jaký vliv to na knižní trh bude mít. Nelze také vyloučit, že část tohoto objemu byla dříve rozptýlená mezi malé podniky, u kterých jsme obrat nemohli sledovat.

Celkově je třeba upozornit na skutečnost, že v horizontu posledních let knižní trh ani zdaleka nevyrovnal inflaci, reálně tedy výrazně poklesl. Ve stejném období knihy nutně i zdražily, ačkoliv vzhledem k současné úrovni mezd ve skutečnosti relativně zlevnily. Výsledkem je prodej menšího počtu kusů, což vytváří další tlak na nakladatele. To je nejspíš jedním z důvodů, proč se ani v roce 2024 nezastavil pokles celkově vydaných titulů.

Takto neradostné situaci nechceme jen nečinně přihlížet. Svaz českých knihkupců a nakladatelů připravuje na rok 2026 rozsáhlou informačně-propagační kampaň na podporu čtenářství. Chceme veřejnosti ukázat, že čtení knih je tou nejlepší investicí. V případě dětí investicí do budoucího úspěchu a spokojeného života, v případě dospělých do zdravého a naplněného života, do prodloužení kvality života, a dokonce do prodloužení dožití. Všechny tyto skutečnosti prokazují zahraniční odborné studie, které jsme si nechali zpracovat. Kampaň bude hrazena ze soukromých zdrojů, tedy především samotnými nakladateli, distributory a knihkupci.

Ing. Martin Vopěnka

předseda Svazu českých knihkupců a nakladatelů

1.SČKN NEJEN V LETECH 2024 A 2025

SČKN je profesní organizace knihkupců a nakladatelů, tj. spolek, který je řízen jedenáctičlenným představenstvem, jež je voleno členskou schůzí a volí ze svého středu předsedu svazu. Konkrétní provoz spolku je zajišťován sekretariátem vedeným ředitelem SČKN. Na každé funkční období si představenstvo vytyčuje **priority své činnosti**. V roce 2024 proběhla volební členská schůze, na níž spolek zvolil nové představenstvo. Toto jsou aktivity, které si noví členové stanovili jako svůj cíl nejen pro své volební období:

a) Priority představenstva SČKN 2024–2027

1. Od ledna 2024 získaly knihy po právu podporu v podobě nulové sazby DPH. Uděláme maximum proto, aby se toto zařazení stalo trvalou součástí daňového systému České republiky a nepodléhalo změnám vlád či nálad ve společnosti.
2. Významným argumentem pro zařazení knih do nulové sazby DPH je mimo jiné přímá úměra mezi čtením v dětství a úspěchem v budoucím životě. Zaměříme se proto na podporu čtenářství a informovanost veřejnosti o jeho příznivých dopadech. Pro celoplošné kampaně budeme hledat další zdroje financování.
3. Státu budeme navrhnout podporu čtenářství formou darovaných knižních poukázek určitým ročníkům základních či středních škol.
4. Uvědomujeme si, jakému tlaku čelí maloobchodní knihkupecká síť. Budeme hledat nástroje, jak knihkupcům v jejich situaci pomoci. A to v oblasti poradenství čerpání státních i lokálních podpor, bankovních záruk, společných nákupů energií atd.
5. V dialogu s Ministerstvem kultury ČR se zasadíme o revitalizaci grantového systému tak, aby byl administrativně nenáročný, pružný a aby v něm byl dostatek prostředků. Budeme hledat i další formy podpory zejména pro malé nakladatele.
6. Novou výzvou v oblasti ochrany zájmů autorů i nakladatelů je využití AI. Budeme prosazovat takové legislativní kroky, které zabrání bezplatnému využívání autorsky chráněných zdrojů pro trénování a plnění AI systémů. Budeme usilovat o vznik licencovaného systému pro zařazování do AI.
7. Nadále chceme čelit nelegálnímu šíření digitálního obsahu stejně jako nadměrnému zpřístupňování tohoto obsahu knihovnami.
8. Ve spolupráci s Národní knihovnou ČR budeme usilovat o vznik Národního registru knih založeného na mezinárodních standardech metadat knih a o zapojení tohoto registru do sdílení informací na knižním trhu.
9. Budeme usilovat o zařazení audioknih, elektronických knih a přístupů do databází e-knih mezi uznatelné zaměstnanecké benefity tak, jako tomu už je v případě tištěných knih.
10. Budeme hledat funkční obchodní modely pro projekt Dáme knihu tak, aby výnos tohoto projektu snížil tlak na zvyšování členských příspěvků.
11. S ministerstvem financí znovu otevřeme debatu o možnosti rychlejšího odpisu skladových zásob knih. Knihy jsou specifické tím, že mají po vydání zůstat na trhu déle než jiné zboží. Nakladatel tak běžně odepisuje jen malou část skutečně vynaložených nákladů, což zhoršuje jeho finanční situaci a blokuje investice. Nezřídka je třeba knihy doprodat za minimum ceny, anebo dokonce zlikvidovat, aby došlo k uplatnění skutečně vynaložených nákladů. Jinou formou by mohlo být zavedení daňově uznatelných rezerv na výrobu knižních zásob.
12. Ve spolupráci s Uníí zaměstnavatelských svazů budeme nadále hledat příležitosti pro účast v dotačních programech na školení zaměstnanců našich členů.
13. V součinnosti se společností Svět knihy, s. r. o., která je zřízena Svazem, budeme hledat další cesty k zvýšení významu a dopadu veletrhu Svět knihy, případně i dalších akcí organizovaných Světem knihy.
14. V neposlední řadě chceme aktivně oslovovat subjekty knižního trhu, které nejsou členy Svazu, a vysvětlovat jim smysl jejich členství ve Svazu.

Pořadí priorit nekopíruje význam, který je jednotlivým bodům přikládán.

Svaz českých knihkupců a nakladatelů (SČKN) byl **založen v roce 1879** z podnětu J. R. Vilímka, J. Otta, F. Topiče a dalších osobností za účelem **šíření českých knih a dodržování profesní etiky**. Roku 1949 byl zlikvidován, ale v roce 1990 obnovený svaz na odkaz historické organizace vědomě navázal a vytkl si za cíl hájit v tržních podmínkách společné profesní zájmy nakladatelů, distributorů a knihkupců.

SČKN je registrován jako **zapsaný spolek**, jehož členy jsou nakladatelé, knihkupci, distributoři a další subjekty s vydavatelskými útvary (VŠ, knihovny, ústavy). K 1. 1. 2024 měl 140 členů. SČKN je **členem Federace evropských nakladatelů (FEP), členem Unie zaměstnavatelských svazů a Hospodářské komory ČR**.

Zdroj: SČKN

b) Kvalitní legislativa je základ oboru

Fungování tvůrčích odvětví, nebo moderně řečeno „kreativního průmyslu“, závisí více než u jiných oborů na správném a férovém nastavení právního prostředí. Nakladatelský obor se od jiných tvůrčích odvětví liší nejen výsledným produktem, ale i řadou dalších specifíků, která s procesem vydávání knih souvisejí. Jednou z klíčových rolí SČKN je proto být jednotným hlasem hájícím a prosazujícím zájmy svých členů a celého oboru nejen při tvorbě českých zákonů i evropských regulací, ale i v rámci jednání s klíčovými aktéry, například ministerstvem kultury, ministerstvem průmyslu a obchodu, ministerstvem financí nebo Národní knihovnou.

Díky navázání rozsáhlých kontaktů na evropské úrovni, a to jak s Federací evropských nakladatelů (FEP), tak s jednotlivými národními organizacemi sdružujícími nakladatele, může SČKN využívat rozsáhlého sdílení zkušeností se zeměmi s rozvinutým vnímáním duševního vlastnictví jako specifického kulturního statku hodného ochrany, například Německem nebo Francií, a tyto zkušenosti přenášet do české praxe. Systém kontaktů napříč členskými státy, který se SČKN podařilo průběžně vybudovat, představuje nedocenitelný zdroj informací a know-how, díky kterému může SČKN v českém legislativním procesu přinášet návrhy ke zlepšování situace nositelů práv podložené konkrétními argumenty a zkušenostmi z dalších členských států EU. Evropská agenda hrála samozřejmě důležitou roli i v roce 2025.

Nedílnou součástí péče SČKN o knižní obor je jak pečlivá odborná právní práce při formulaci návrhů zákonů a jejich připomínkování, tak systematická komunikace s konkrétními zákonodárci a průběžné projednávání a vysvětlování předkládaných návrhů a priorit knižního oboru, bez kterého by jakýkoliv návrh měl pouze malou šanci na úspěch. Kvůli dlouhodobé praxi disponuje SČKN rozsáhlým know-how, které umožňuje efektivní komunikaci a prosazování oprávněných zájmů nakladatelského i knihkupeckého sektoru.

Několik klíčových aktivit, které charakterizovaly průběžnou systematickou práci SČKN v legislativní oblasti ve spolupráci s legislativním partnerem SČKN, Advokátní kanceláří Růzha, uvádíme dále. SČKN průběžně monitoruje právní dění i soudní praxi, aby oprávněným zájmům knižní kultury bylo vždy dopřáno sluchu odpovídajícího významu, který společnosti, kultuře a rozvoji českého jazyka přináší nakladatelský a knihkupecký sektor.

Česká právní úprava jako inspirace pro Evropu

Úspěšná legislativní práce SČKN přesahuje hranice České republiky. Česká právní úprava týkající se zavedení nulové sazby DPH na knihy, na které se SČKN aktivně podílel a která nabyla účinnosti dne 1. ledna 2024, se stala inspirací pro další členské státy Evropské unie. V roce 2025 bylo v Dánsku rozhodnuto o přesunu knih z nejvyšší sazby DPH v celé EU (25 %) do nulové sazby za účelem podpory čtenářství a vzdělanosti. Dánští zákonodárci při přípravě této změny vycházeli i z české zkušenosti a vyžádali si v tomto směru detailní informace o české právní úpravě.

Podpora podobného kroku roste i v Belgii, kde profesní organizace subjektů knižního trhu zahájily kampaň směřující k zavedení nulové sazby DPH na knihy. Česká republika se tak stala inspirací dalším státům, které se rozhodly následovat tento trend a podpořit čtenářskou kulturu prostřednictvím snížení daňového zatížení četby. Tento vývoj potvrzuje, že systematická a odborně podložená legislativní práce přispívá k celkovému zlepšování postavení knih a čtenářství v rámci Evropské unie.

Přístupnost elektronických knih

Dne 28. června 2025 nabyl účinnosti zákon č. 424/2023 Sb., o požadavcích na přístupnost některých výrobků a služeb, který transponuje do českého právního řádu evropskou směrnici o přístupnosti. Ne zcela srozumitelným pojmem „přístupnost“ se v tomto případě rozumí úprava elektronických knih tak, aby byly plně využitelné pro osoby se zdravotním znevýhodněním, které ke čtení využívají asistivní technologie (například aplikace převádějící pro nevidomé nebo slabozraké text na řeč).

SČKN tento vývoj samozřejmě podporuje, je však nezbytné, aby opatření měla proporcionální přínos čtenářům a nákladům na zajištění kompatibility e-knih tak, aby nedošlo ke snížení knižní nabídky. Je zřejmé, že doplnění prvků přístupnosti, které by se svou časovou a finanční náročností rovnalo novému vydání knihy, není ekonomicky reálné ve vztahu ke stávajícím e-knihám dostupným na trhu před účinností zákona. Požadavky na přístupnost v plném rozsahu doposud umožňuje splnit v zásadě pouze formát epub, nikoliv například pdf.

Vzhledem ke specifické povaze e-knih, které jsou právně definovány jako služba, přestože svým určením a použitím plně kopírují výrobek (tištěnou knihu), přinášela právní úprava mnoho otázek, které bylo třeba vyjasnit, a zajistit tak právní jistotu celého knižního oboru. SČKN proto vstoupil do konstruktivního dialogu s ministerstvem průmyslu a obchodu (MPO), jehož cílem bylo vysvětlení nejasností a zajištění správné aplikace nových norem ve prospěch čtenářů tak, aby byl zajištěn společný standard umožňující zpřístupnění elektronických knih čtenářům, aniž by se zhoršila dostupnost e-knih. SČKN oceňuje profesionalitu, s níž zástupci MPO přikročili k řešení otázek, které náležejí daleko mimo rámec „tradičních“ oborů spadajících pod danou regulaci.

Po uskutečněných konzultacích se podařilo připravit finální výkladové stanovisko ministerstva, které reflektuje specifika knižního sektoru a zohledňuje proporcionální přístup k plnění požadavků na přístupnost:

Backlist elektronických knih – s ohledem na skutečnost, že účel i užití e-knihy jsou shodné s knihou tištěnou (výrobek), e-knihy vydané před účinností nové právní úpravy (tedy před 28. červnem 2025) nebudou podléhat novým požadavkům na přístupnost, a to ani po uplynutí přechodného období trvajícího do roku 2030. Opačný přístup by vedl k radikálnímu snížení nabídky elektronických knih, neboť zpětné přizpůsobování e-knih novým požadavkům by u převážné většiny dostupných e-knih bylo ekonomicky neúnosné.

Vynětí malých nakladatelů – v případě, že nakladatel je mikropodnikem (tj. subjektem, který zaměstnává méně než deset zaměstnanců a jehož roční obrát činí méně než dva miliony eur – člen SČKN kat. A–C a většina členů kat. D), jím vydaná e-kniha požadavkům na přístupnost nepodléhá. Výkladovým stanoviskem bylo upřesněno, že toto osvobození (logicky) platí v celém knižním řetězci – tedy i v rámci distribuce (tj. bez ohledu na velikost distributora). V rámci metadat e-knihy je pouze potřeba informovat o (ne)přístupnosti takto vydané e-knihy a optimálně rovněž o skutečnosti, že e-kniha byla vydána nakladatelem splňujícím znaky mikropodniku.

Totožná e-kniha v různých formátech – povinnost zajistit přístupnost pouze u jednoho z nabízených formátů. V souladu se stanoviskem příslušných orgánů jiných členských států EU dle výkladového stanoviska MPO platí, že totožná e-kniha, nabízená ve více formátech (např. epub a pdf), je pro účely plnění požadavků na přístupnost považována za totožnou službu (tj. za předpokladu, že požadavky na přístupnost bude splňovat e-kniha ve formátu epub, není třeba – a v řadě případů není ani možné – přizpůsobovat verzi shodné e-knihy např. ve formátu pdf). Tímto způsobem je naplněn účel právní úpravy bez nutnosti excesivního a plošného zatížení nakladatelů nad rámec cílů zákona a směrnice.

Výjimka pro nepřiměřenou zátěž – možnost uplatnit výjimku pro nepřiměřenou zátěž (např. u matematických vzorců, vědeckých publikací s množstvím tabulek apod.) plošně na celou konkrétní kategorii e-knih (např. vědecké publikace, dětské obrázkové knihy, komiksy), nikoliv vždy ve vztahu ke každé jednotlivé vydávané publikaci. V případě, že u specifických žánrů/druhů e-knih by důsledná implementace prvků přístupnosti představovala nepřiměřenou zátěž (tj. vydávání takových e-knih by bylo z ekonomického hlediska neudržitelné), je v souladu s právní úpravou, že posouzení nepřiměřené zátěže a oznámení dozorovému orgánu (České obchodní inspekci) bude uskutečněno ve vztahu k celé takto dotčené kategorii e-knih, a to i v zájmu snižování administrativní náročnosti na straně dozorového orgánu.

Pro snazší orientaci v džungli paragrafů jsme pro členy SČKN připravili přehlednou **informativní brožuru** k objasnění povinností v souvislosti s vydáváním e-knih, která poskytuje odpovědi na klíčové otázky a umožňuje snazší přizpůsobení workflow nové právní úpravě.

SČKN současně podotýká, že tvorba plně přístupných elektronických knih pro potřeby osob se zrakovým postižením nebo jinými poruchami čtení již v České republice bez problémů funguje od roku 2019, kdy byla do ustanovení § 39a a 39 b autorského zákona zařazena zákonná licence k tomuto účelu. Autorský zákon tak umožňuje příslušným institucím a organizacím vytváření plně přístupných elektronických knih (tzv. formátově přístupných rozmnoženin), které jsou určeny přímo pro osoby se zrakovým postižením nebo osoby s jinými poruchami čtení. Uvedené oprávnění je bezplatné a nakladatelé oprávněným institucím dobrovolně poskytují zdrojová data k vytváření takových rozmnoženin. Tvorba plně přístupných elektronických knih podle uvedené zákonné licence je obvykle financována z veřejných zdrojů.

Nařízení o odlesňování (EUDR)

V legislativní praxi jsou často dlouhé měsíce klidu střídány dny a hodinami, během nichž se odehraje zcela zásadní posun mající podstatný vliv na celý obor. Ve dnech následujících po redakční uzávěře, ale předcházejících vydání této zprávy, jsme se stali svědky (a účastníky) takového posunu, takže následující řádky jsou určeny pouze zájemcům o alternativní historii (aneb jak to mohlo vypadat, kdyby...). **Nařízení o odlesňování se totiž (téměř jistě) nebude na knihy vztahovat.** Samozřejmě nadále bude platit, že papír na výrobu knih nařízení podléhá, související povinnosti se však – jako doposud – budou týkat pouze tiskáren.

Dne 26. 11. 2025 podpořil Evropský parlament velkou většinou hlasů **pozměňovací návrh, kterým by knihy (a další tištěné produkty) byly zcela vyňaty z rozsahu nařízení.** Dne 4. 12. 2025 tentýž návrh podpořily i členské státy sdružené v Radě EU. Není třeba dodávat, že obojí bylo vyvrcholením a výsledkem koordinovaných celoevropských snah a argumentace zástupců knižního sektoru včetně SČKN. Kompromis musí být ještě formálně podpořen finálním hlasováním v obou orgánech (Evropském parlamentu i Radě EU), které proběhne 16. 12. 2025, ale s velmi vysokou pravděpodobností si knižní obor může oddechnout již nyní. Členské státy i orgány Evropské unie tak v uplynulých měsících opakovaně prokazují, že omezení zbytečné administrativy a posílení konkurenceschopnosti nepředstavuje pouze prázdné slogany, ale přineslo již řadu konkrétních výsledků.

Tento text věnující se nařízení o odlesňování je proto třeba číst toliko jako informaci o administrativních povinnostech, kterými však knižní sektor zatížen nebude.

Na konci roku 2023 bylo přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1115 o dodávání na trh unie a vývozu z unie některých komodit a produktů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů (tzv. EUDR). Toto nařízení představuje zásadní změnu v regulaci dodavatelských řetězců v celé Evropské unii. Jeho cílem je zajistit, aby na evropský trh nebyly uváděny výrobky, jejichž výroba je spojena s odlesňováním nebo porušováním zákonných požadavků v zemích původu.

Na rozdíl od dosavadního nařízení o dřevě se nová úprava výslovně vztahuje také na tištěné knihy jako produkty z papíru. Povinnosti vyplývající z nařízení se proto týkají nejen papírenského a tiskařského průmyslu, ale také nakladatelů, distributorů a knihkupců.

Nařízení mělo původně nabýt účinnosti pro střední a velké podniky již ke dni 30. prosince 2024, pro mikropodniky a malé podniky k 30. červnu 2025. Vzhledem k téměř jednohlasnému volání zástupců prakticky všech odvětví, na která se má nařízení vztahovat, byla však účinnost v závěru roku 2024 odložena o jeden rok – pro střední a velké podniky na 30. prosince 2025, pro mikropodniky a malé podniky na 30. června 2026. SČKN se prostřednictvím FEP zúčastnil legislativních konzultací, jejichž prostřednictvím jsme usilovali o další zjednodušení nebo optimálně o úplné vyřazení knih z rozsahu nařízení.

Nařízení rozlišuje mezi „hospodářským subjektem“ (ten, kdo výrobek poprvé uvádí na trh EU) a „obchodníkem“ (další subjekty v řetězci). V běžné praxi bude hospodářským subjektem buď tiskárna (je-li kniha vyrobena v EU), nebo nakladatel jako dovozce (je-li kniha tištěna mimo EU). Distributor a knihkupec budou považováni za obchodníky.

Dne 21. října 2025 předložila Evropská komise návrh další novelizace nařízení směřující k opětovnému (v tomto případě již s vysokou pravděpodobností poslednímu) odkladu termínu pro plnění povinností a k podstatnému zjednodušení administrativních požadavků. Návrh novely odráží zvýšené úsilí nové Evropské komise o odstranění administrativní zátěže a zajištění konkurenceschopnosti evropské ekonomiky.

Základní navrhované změny:

1. Posun termínů pro aplikaci nařízení:

- Odklad účinnosti nařízení pro mikropodniky a malé podniky z 30. června 2026 na 30. prosince 2026.
- Pro velké a střední podniky termín účinnosti zůstává stanoven na 30. prosince 2025, je však stanoveno šestiměsíční přechodné období do 30. června 2026, během kterého nebudou probíhat kontroly ani ukládání sankcí (tzv. grace period).

2. Zjednodušení povinností pro subjekty v dodavatelském řetězci:

- Postačí jediné prohlášení o náležité péči (Due Diligence Statement) od prvního hospodářského subjektu (při tisku v EU obvykle tiskárna nebo výrobce/dovozce papíru, při tisku mimo EU dovozce knihy – nakladatel).
- Další subjekty v řetězci (distributor, knihkupec, při tisku v EU rovněž nakladatel) bez ohledu na svou velikost nebudou muset podávat vlastní prohlášení – pro velké podniky by měla platit pouze povinnost registrace v IT systému komise k nařízení, u všech subjektů postačí pouze interní archivace údajů od dodavatelů (tj. číslo prohlášení o náležité péči podaného prvním hospodářským subjektem v řetězci).

Návrh novely bude v měsících listopadu a prosinci 2025 předmětem legislativního procesu, tj. projednání v Evropském parlamentu a Radě EU. Řada členských států (včetně České republiky, Lotyšska, Bulharska, Estonska, Polska, Finska, Německa, Rakouska, Itálie, Portugalska, Řecka, Rumunska, Slovenska, Maďarska, Slovinska a Litvy) volá po dalším zjednodušení povinností, přičemž koalice podnikatelských asociací (včetně FEP) vyzvala k pozastavení implementace. Legislativní proces budeme nadále aktivně sledovat.

SČKN se od samého počátku aktivně angažuje v připomínkování a vysvětlování dopadů nařízení na knižní sektor. Ve spolupráci s FEP se SČKN podílí na informační kampani směrem k evropským institucím a připravil pro své členy aktualizované informační materiály vysvětlující povinnosti vyplývající z aktuálního znění nařízení.

Umělá inteligence a ochrana autorských práv

Nové technologie založené na algoritmech generativní umělé inteligence jsou v běžném životě čím dál obvyklejší. Jedná se o algoritmy umožňující generování obsahu, a to jak textů, obrázků, fotografií, tak hudby nebo audiovizuálních snímků. Výměna informací se zahraničními partnery umožňuje českému nakladatelskému sektoru sdílet dobrou praxi a získat čas k přípravě na situace, které se mohou v jiných členských státech projevit dříve.

Spolu se zahraničními partnery i s českými subjekty sdruženými v Sekci kulturního a kreativního průmyslu Hospodářské komory se SČKN účastnil legislativního procesu při tvorbě evropského nařízení o umělé inteligenci, tzv. AI Actu. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1689 vstoupilo v platnost dne 1. srpna 2024 a účinnosti nabývá postupně v průběhu následujících několika let. K 1. srpnu 2025 se stanovené povinnosti staly závaznými i pro provozovatele obecných AI modelů.

Základem je zakotvení povinností provozovatele algoritmu generativní AI transparentně informovat o autorskoprávně chráněném obsahu, který byl použit ke „trénování“ tohoto algoritmu. Je třeba zdůraznit, že ke strojovému učení algoritmu může být samozřejmě použit pouze **legální obsah**, a to za předpokladu, že si nositel práv takové užití nevyhradil (tedy neučinil tzv. opt-out). Učení modelů AI na nelegálně získaných elektronických knihách je ostatně předmětem několika významných soudních sporů, které aktuálně probíhají v různých vyspělých zemích západního světa.

Ve Spojených státech byl v září roku 2025 uzavřen spor mezi nositeli autorských práv a společností Anthropic, provozovatelem modelu AI Claude. Spor se týkal skutečnosti, že modely Anthropic byly

„učeny“ na rozsáhlém množství elektronických knih získaných z nelegálních zdrojů – zejména z pirátského datasetu LibGen –, které byly následně uloženy na interní firemní servery a využity pro trénování algoritmů umělé inteligence. Soudy se přitom nezaměřily na samotný proces strojového učení, ale především na nelegální opatření a uchovávání těchto děl. Spor byl ukončen mimosoudní dohodou o narovnání, v jejímž rámci se Anthropic zavázal uhradit celkem **1,5 miliardy dolarů** (přibližně 3000 dolarů za jednu nelegálně užitou knihu). Dohoda představuje významný signál pro celý sektor AI, že nelegální užívání autorských děl (a tedy parazitování na originálním obsahu) pro trénování algoritmů, které jsou následně zdrojem vysokých příjmů pro své původce, ponese reálné finanční důsledky.

Ve členských státech EU aktuálně probíhají primárně dva spory s obdobným předmětem – ve Francii (nakladatelé proti Meta – Llama AI) a v Německu (GEMA, obdoba české OSA, proti OpenAI – ChatGPT). SČKN tyto spory pečlivě sleduje a koordinuje svůj postup s partnerskými organizacemi v rámci FEP.

Pozornost nositelů práv se nyní upíná ke spravedlivé odměně za užití díla při trénování algoritmu AI stejně jako k vytvoření jednotného standardu opt-outu. SČKN se těchto průlomových iniciativ samozřejmě účastní a prosazuje stanovisko, že autoři i nakladatelé musejí mít plnou kontrolu nad tím, zda a za jakých podmínek mohou být jejich díla využívána pro trénování algoritmů komerční AI.

Knihovní trojnovela opět odložena

Návrh novely zákona o neperiodických publikacích, tiskového zákona a knihovního zákona (tzv. trojnovela), vzniklý z iniciativy Národní knihovny ČR, byl v srpnu 2024 opětovně (již potřetí) předložen jako vládní návrh jako sněmovní tisk č. 773. Trojnovela navrhovala zakotvení komplexní úpravy povinností v oblasti tištěných i elektronických publikací a jejich zpřístupňování prostřednictvím knihoven.

Hlavní body neprojednané trojnovely:

- 1. Doplnění povinných náležitostí knihy** – k dosavadním povinným údajům (názvu díla, informacím o autorovi a nakladateli, roku prvního vydání, ISBN) měly být doplněny rovněž název a sídlo osoby (tiskárny), která knihu vyrobila, a rok, ve kterém byla konkrétní verze vydána.
- 2. Elektronický povinný „výtisk“** – novela měla zavést povinnost odevzdávat povinný „výtisk“ elektronické knihy a audioknihy Národní knihovně prostřednictvím webové aplikace. Kdyby kniha nebyla vydána i v elektronické podobě, neměli být nakladatelé povinni elektronický povinný výtisk odevzdávat. Kdyby elektronická kniha byla vydána ve více formátech s různými ISBN, mělo postačovat odevzdání pouze jednoho formátu.
- 3. Zpřístupňování elektronických povinných výtisků** – stanovené knihovny (nejvýše knihovny oprávněné k příjmu povinného výtisku plus Parlamentní knihovna, Knihovna Národního muzea a Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana) měly umožnit svým uživatelům přístup k publikacím odevzdaným jako elektronické povinné výtisky, a to prezenčně prostřednictvím terminálu v objektu oprávněné knihovny na principu „4 J“ – jednu knihu si v jeden okamžik v jedné knihovně bude moci zobrazit jeden uživatel, tak jako by se mohl začíst do jednoho povinného výtisku tištěné knihy.
- 4. Úprava nabídkové povinnosti** – původní návrh předpokládal rozšíření nabídkové povinnosti i na elektronické knihy. Vzhledem k podstatným odlišnostem v nakládání s elektronickou knihou uplatnil SČKN vůči tomuto návrhu odůvodněné zásadní připomínky, které byly po intenzivních mnohostranných jednáních akceptovány, a nabídková povinnost se měla nadále týkat pouze knih tištěných.

Navzdory opakovaným snahám předkladatelů (v letech 2016, 2019 a 2024) nebyla trojnovela ani na třetí pokus v Poslanecké sněmovně projednána. Věříme, že případná čtvrtá verze trojnovely, která by byla předložena k projednání v aktuálním volebním období Poslanecké sněmovny, nebude charakterizována snahou o další rozšiřování jdoucí nad rámec předchozích verzí a přípravu normy samozřejmě budeme pečlivě sledovat.

Autorský zákon – zpětné hodnocení dopadů regulace

Legislativním projektem, na kterém se SČKN podílel od samého počátku, byla velká novelizace autorského zákona, která nabyla účinnosti počátkem roku 2023. Celý proces začal na evropské úrovni v roce 2016 a SČKN se jej zúčastnil jak přímo prostřednictvím FEP, tak při formulaci připomínek České republiky prostřednictvím ministerstva kultury za účasti řady dalších zainteresovaných stran. „Poločas“ byl charakterizován přijetím evropské směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu v roce 2019, na jejímž základě se těžiště práce přesunulo do českého legislativního procesu při přípravě novelizace autorského zákona.

Ministerstvo kultury nyní (a z pohledu české normotvorby poměrně unikátně) přikročilo k přípravě zpětného hodnocení dopadů regulace k posouzení, zda a nakolik se právnímu předpisu daří dosahovat vytyčených cílů. Z hlediska SČKN se jedná primárně o dvě následující oblasti:

- Kompenzace pro nakladatele za půjčování v knihovnách a valorizace kompenzace určené autorům, jejíž výše zůstávala od roku 2006 stále stejná, což novelizace vyřešila.
- Zpřesnění právní úpravy děl nedostupných na trhu (zákonné zakotvení práva nakladatele požadovat vyřazení svého díla ze seznamu, zakotvení ochranného limitu 20 let od vydání tak, aby nedocházelo k nežádoucímu blokování vydávání nových titulů).

V obou shora uvedených bodech zůstává SČKN dlouhodobě v kontaktu se zahraničními kolegy, a pro kvalifikovanou účast v uvedené konzultaci proto máme k dispozici data i zkušenosti týkající se zavedené praxe v dalších členských státech. Vzhledem ke skutečnosti, že SČKN považuje právní úpravu ve shora uvedených oblastech za funkční a zajišťující alespoň minimální standard pro zachování knižního ekosystému (např. v porovnání s aplikací institutu děl nedostupných na trhu v jiných členských státech s vyspělou autorskoprávní kulturou), budeme se procesu zpětného hodnocení dopadů regulace aktivně účastnit tak, aby zájmy rozmanité knižní kultury byly odpovídajícím způsobem chráněny i nadále.

Obecné nařízení o bezpečnosti výrobků (GPSR)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/988 o obecné bezpečnosti výrobků (General Product Safety Regulation – GPSR) nabylo účinnosti dne 13. prosince 2024. Ke stanovení národních kompetencí byl k GPSR současně dne 18. prosince 2024 schválen technický prováděcí zákon č. 387/2024 Sb.

Za výrobky podléhající nařízení jsou považovány rovněž knihy. S ohledem na skutečnost, že kniha je výrobkem, který je z povahy věci bezpečný, by však související povinnosti dopadající na nakladatele na základě přístupu založeného na riziku měly být minimální.

Hlavní dopady na nakladatele:

- 1. Doplnění tiráže** – podle čl. 9 odst. 6 GPSR by tiráž knihy měla kromě standardních náležitostí podle zákona o neperiodických publikacích obsahovat rovněž e-mailovou adresu nakladatele. Jedinečný identifikátor výrobku (EAN/ISBN + označení vydání) je standardní součástí tiráže/knihy.
- 2. Technická dokumentace výrobku** – podle čl. 9 odst. 2 GPSR by nakladatel měl interně mít k dispozici „technickou dokumentaci výrobku“. Díky lobbyingu FEP samozřejmě není pro inherentně bezpečné výrobky, jako jsou knihy, třeba vypracovávat jakékoliv rozsáhlejší dokumenty. „Technická dokumentace“ představuje interní dokument nakladatele, který není určen ke zpřístupnění dalším článkům knižního řetězce ani zákazníkům. U vydané knihy by měl být k dispozici obecný popis výrobku a základní charakteristiky (vazba, použitý papír, počet stran, tiskárna). Tyto informace je třeba uchovávat po dobu 10 let od vydání knihy. Jsou-li informace k dispozici v jiném dokumentu (např. objednávka tiskárně), lze se dle aktuálního nezávazného výkladu domnívat, že nemusí být třeba zpracovávat samostatný dokument.

Zdroj: AK Růzha, SČKN

c) Největší český knižní veletrh: Svět knihy Praha 2025

Třicátý mezinárodní knižní veletrh a literární festival Svět knihy Praha naplňoval téma „30! Energie mládí – moudrost knih“ od 15. do 18. května na Výstavišti Praha v Holešovicích. Mezi nejpopulárnější autory a autorky patřila dle očekávání laureátka Nobelovy ceny za literaturu Olga Tokarczuk, bývalá slovenská prezidentka Zuzana Čaputová, první bulharský nositel Mezinárodní Bookerovy ceny Georgi Gospodinov, ceněný ukrajinský spisovatel a intelektuál Andrej Kurkov, bestsellerová autorka knih pro děti a mládež Katherine Webber nebo běloruský spisovatel, novinář a moderátor televizních pořadů Saša Filipenko. Z českých spisovatelů a spisovatelek čtenáře nejvíce oslovily programy bestselleristek Aleny Mornštajnové a Kateřiny Tučkové, výtvarníka Jaromíra 99 nebo spisovatele Martina Šinkovského. Nejmotivnějším momentem bylo udělení Ceny Jiřího Theinera alžírskému spisovateli Boualemu Sansalovi, kterou převzaly jeho dcery. Velké oblibě se těšil nově otevřený Sál Káji Saudka. Nadcházející 31. ročník se odehraje na Výstavišti Praha v Holešovicích 14.–17. května 2026.

Mezinárodní knižní veletrh a literární festival Svět knihy Praha 2025 opět potvrdil svou pozici jedné z nejvýznamnějších kulturních akcí ve střední Evropě. Během čtyř dnů zavítalo na Výstaviště Praha téměř 62 tisíc návštěvníků, kteří měli možnost setkat se s autory, prozkoumat knižní novinky a zúčastnit se inspirativních debat.

„Kromě nárůstu počtu návštěvníků nás především těší živá knižní atmosféra, která nás celé čtyři dny provázela. Je radost sledovat zájem o knihy i hosty veletrhu, a to napříč všemi generacemi,“ okomentoval jubilejní ročník ředitel Světa knihy Praha Radovan Auer.

Jedním z nejintenzivnějších momentů letošního ročníku byla diskuse „Knihou proti nesvobodě“, kterou Svět knihy Praha pořádal spolu s iniciativou Kultura na Hradě. Na pódiu se setkaly dva výrazné hlasy současné evropské literatury – běloruský spisovatel Saša Filipenko a ukrajinský autor Andrej Kurkov. V rozhovoru o politické represí, cenzuře a síle literatury čelili otázkám, jaké to je psát a žít ve stínu války a autoritářských režimů.

Dalším nezapomenutelným momentem festivalu byla beseda s polskou nobelistkou Olgou Tokarczuk, která přilákala stovky posluchačů. V programu s názvem *Cesta za knihami* sdílela své myšlenky, jak literatura propojuje kultury, formuje společnost a otevírá nové světy. A dále také debata s bývalou slovenskou prezidentkou Zuzanou Čaputovou, která se věnovala knize rozhovorů s Erikem Taberym *Neztratit se sama sobě*. Setkání bylo doplněno řadou dotazů z publika.

K pestrosti programu a živé festivalové atmosféře přispěli příznivci young adult literatury a komiksů. *„Tento rok na festivalu v kreativním podání čtenářů oživaly knižní postavy. Mohli jsme tak v areálu potkávat princezny ze série Katherine Webber nebo postavy Hades a Persefona z Komiksu Lore Olympus,“* dokresluje atmosféru festivalu Radovan Auer.

„Uplynulé dny bych popsal jako jedny z nejintenzivnějších v mém životě. Trávím je na cestách po literárních akcích. Svět knihy Praha je jedním slovem skvělý. A to hlavně díky přátelské a srdečné atmosféře. Přeju Světu knihy, ať nadále oslavuje knihy a jejich čtenáře,“ uvedl bulharský spisovatel Georgi Gospodinov, který byl jedním z významných hostů festivalu.

„Bylo pro nás velkou ctí představit českému publiku portugalskou literaturu v tak velkém rozsahu. Cítíme, že zájem o portugalskou kulturu roste, a bylo to vidět i na návštěvnosti našeho stánku. Děkujeme týmu a návštěvníkům festivalu za přízeň a věříme, že zájem o Portugalsko bude i nadále stoupat,“ uvedla za portugalskou prezentaci Alena Růžičková. Portugalsko zastoupilo osm spisovatelů a spisovatelek.

„Za nejmotivnější moment festivalu považuji předání Ceny Jiřího Theinera, kterou si převzaly dcery alžírského spisovatele Boualea Sansala. Ten je momentálně odsouzen na pět let vězení za své literární dílo, které otevřeně kritizuje autoritářský režim v Alžírsku,“ uvedl dramaturg festivalu Guillaume Basset.

Výjimečným okamžikem festivalu bylo předání Evropské ceny za literaturu 2025, již letos obdržela italská spisovatelka Nicoletta Verna za svůj román „I giorni di vetro“ (Glass' Days). Cenu předal Glenn Micallef, evropský komisař pro mezigenerační spravedlnost, mládež, kulturu a sport.

Svět knihy Praha 2025 opět dokázal, že literatura je mocným nástrojem spojování kultur, otevírání diskuzí a inspirace pro všechny generace čtenářů.

Svět knihy Praha 2025 v číslech:

Festival:

Počet účinkujících:	818
Počet programů:	551
Počet výstav:	11

Veletrh:

Počet vystavovatelů:	398
Počet stánků:	231
Plocha:	3313 m ²
Počet zemí a regionů:	40

Země a regiony: 41

Angola – Argentina – Belgie – Bělorusko – Bosna – Bulharsko – Česká republika – Čína – Dánsko – Finsko – Francie – Gruzie – Chile – Irsko – Itálie – Kanada – Kolumbie – Korejská republika – Kosovo – Kuba – Litva – Maďarsko – Mexiko – Německo – Norsko – Peru – Polsko – Portugalsko – Rakousko – Rumunsko – Rusko – Řecko – Slovensko – Slovinsko – Srbsko – Španělsko – Švédsko – Švýcarsko – Tchaj-wan – Ukrajina – USA – Velká Británie

Pořadatel: Svět knihy, s. r. o., společnost Svazu českých knihkupců a nakladatelů

Finanční podpora: Ministerstvo kultury ČR, Magistrát hl. m. Prahy, MČ Praha 7

Partneři: Nadace PPF, Das Buch, České literární centrum, Moravská zemská knihovna, Národní galerie, Národní knihovna ČR, Skandinávský dům; Auroton Computer, Magnesia, Loyd

Hlavní mediální partner: Česká televize

Mediální partneři: Český rozhlas, Deník.cz, týdeník Echo, Echo 24, Knižní novinky, Host, A2, Deník N, Forum 24, Respekt, Tvar, Vltava Labe Media, Radio1

Zdroj: Svět knihy

d) Tradiční projekty SČKN:

Cena Jiřího Ortena (www.cenajirihoortena.cz)

Nejprestižnější česká cena pro mladé autory do 30 let s 35letou tradicí

Nejlepší knihy dětem (www.nejlepsiknihydetem.cz)

Výroční katalog původní české knižní tvorby pro děti garantovaný odbornou komisí po stránce obsahu i výtvarného zpracování, navazuje na něj **Čtenářské hnízdo NKD** – projekt chráněného prostoru pro četbu s dětmi na knižních veletrzích

TOP 10 (www.sckn.cz/zebricek-tistene-knihy)

Pravidelný týdenní přehled nejprodávanějších knih v ČR vytvářený na základě údajů od 100 knižních subjektů po celé republice, na měsíční bázi jsou mapovány i prodeje e-knih a audioknih

Kampaň Kniha ti sluší (www.knihatislusi.cz)

Kampaň na zvýšení atraktivity knihy a čtenářství podporující knihkupectví k dubnovému Světovému dni knihy a autorských práv

Knižní novinky (www.sckn.cz/archiv-cisel-kn)

Tradiční čtrnáctideník, který je zdarma rozdáván v knihkupectvích, mapuje českou produkci prostřednictvím kompletních bibliografických údajů, pomáhá v orientaci v nové produkci čtenářům i profesionálům, tj. knihkupců a knihovníků (Od roku 2023 vydává KN Svět knihy)

Dámeknihu.cz (www.dameknihu.cz)

Nový projekt oborové dárkové knižní poukázky, jehož cílem je přivést do knihkupectví zákazníky z online-prostředí

Zdroj: SČKN

e) Z plánovaných projektů: Registr českých knih

Registr českých knih je název projektu, jehož řešením se zabývá Národní knihovna ČR společně se SČKN. O jeho vzniku se dlouhodobě diskutovalo jako o nutném **základním zdroji dat o knižním trhu**.

Cílem projektu je vytvoření registru, který bude centrálním místem knižních metadat v ČR, zajišťujícím služby pro knihovny, nakladatele, distributory a knihkupce, vydavatele a národní agentury ISBN, ISMN, ISSN a CIP, SČKN a Ministerstvo kultury ČR. Součástí registru bude nastavené workflow zabezpečující životní cyklus metadat knižní produkce a zároveň umožňující maximální sdílení takto vytvářených metadat, tj. od žádosti o přidělení ISBN/ISMN přes hlášení přidělených ISBN/ISMN, převzetí záznamu do akvizice/distribuce, obohacení záznamu pro využití celým systémem knihoven v ČR.

Knižní metadata/bibliografické záznamy jsou základním předpokladem práce s knihami, jejich distribuce, automatizované výměny informací o knize atd. V ČR jsou knižní metadata vytvářena v různých formátech různými subjekty pro různé potřeby s minimální vzájemnou kooperací. Někteří nakladatelé při vytváření metadat využívají mezinárodní formát pro nakladatele ONIX, se kterým pracuje i SČKN. Knihovny používají mezinárodní formát MARC21 a katalogizační pravidla RDA. Navržený registr pod správou Národní knihovny ve spolupráci se SČKN si neklade za cíl nahradit informační systémy jednotlivých nakladatelů, ale umožnit jim snadnější předávání a sdílení metadat a dalších informací, které s knižní produkcí souvisejí (knižní distribuce, institut povinných výtisků, statistiky, ohlašovací povinnost, nabídková povinnost atd.), a měl by sjednotit používané formáty, číselníky, názvosloví apod. s využitím mezinárodních standardů.

Mezi významné údaje knižních metadat patří věcné třídění. V Evropě je mezi nakladateli rozšířené třídění Thema, v USA více třídění BISAC. Mezi oběma existuje mapování, a proto jsou vzájemně převoditelné. Knihovny v ČR pro věcné pořádání většinou používají Konspekt, MDT a věcné autority Národní knihovny. Ta zajistí mapování mezi používanými standardy nakladatelů a knihoven, aby mohla být metadata vzájemně sdílena.

Po vytvoření registru budou mít knižní distributoři, prodejci a knihovny dostupné informace a knižní metadata přímo od nakladatelů o připravovaných a již vydaných publikacích, knihovny budou moci využívat i informace, které nejsou součástí bibliografického formátu MARC 21, například údaje o váze a přesných rozměrech knih.

V ČR jsou čtyři národní agentury související s nakladatelsko-vydavatelskou činností: Národní agentura ISBN v ČR, Národní agentura ISMN v ČR, Národní agentura CIP, které provozuje Národní knihovna, a Národní agentura ISSN, kterou provozuje Národní technická knihovna. Pro nakladatele/ /vydavatele je účast ve všech čtyřech agenturách dobrovolná a jejich služby jsou poskytovány zdarma. Agentury zajišťují přidělování mezinárodních identifikátorů (ISBN, ISMN, ISSN), vytváření bibliografických záznamů (CIP) a spravují databáze, které s jejich činnostmi souvisejí:

- databáze Česká národní bibliografie, spravuje NK ČR,
- databáze Ohlášené knihy, spravuje NK ČR,
- databáze Adresář nakladatelů ČR, spravuje NK ČR,
- Národní databáze ISSN, spravuje NTK.

Kromě těchto databází spravuje SČKN databázi České knihy a vydává časopis Knižní novinky. Ministerstvo kultury spravuje Databázi periodického tisku pro veřejnost. Vzájemné propojení a sdílení metadat mezi těmito databázemi je minimální.

Navržený registr sjednotí stávající databáze/platformy a postupně umožní centralizovat „vše na jednom místě“: registraci nakladatele, žádost o přidělení ISBN/ISMN/ISSN/CIP, ohlašovací lístek ISBN/ISMN, distribuci, evidenci povinných výtisků, statistiky a další.

Navrženým metadatovým formátem registru je mezinárodní standard ONIX a věcné třídění BISAC/ /Thema, které bude pro potřeby knihoven namapováno do předmětových hesel Národní knihovny a kategorií Konspektu. Pro potřeby knihoven bude jedním z výstupních formátů MARC21, případně BIBFRAME.

Kooperací knihoven, národních agentur, nakladatelů, distributorů a knihkupců, SČKN a Ministerstva kultury ČR dojde k plnění strategického cíle *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na roky 2021–2027* s výhledem do roku 2030, a to důslednou kooperací a sdílením činností dosahovat maximální ekonomické efektivnosti poskytovaných služeb knihoven.

Registr českých knih je aktuálně ve fázi vývoje. Na základě výběrového řízení byla jako realizátor projektu vybrána firma Tritius. V roce 2024 byl vyhotoven modul pro správu uživatelů a nakladatelů. Tyto dva moduly prošly v první polovině roku 2025 testováním a zároveň začal vývoj modulu Agentura pro správu a přidělování ISBN a ISMN. **Zprovoznění registru v ostrém provozu se plánuje na druhou polovinu roku 2026. Před samotným zprovozněním bude nutná součinnost nakladatelů registrovaných v systému ISBN a ISMN.** Je potřeba, aby si každý nakladatel zajistil aktuálnost kontaktních údajů uvedených v Adresáři nakladatelů ČR a aby ještě před spuštěním registru dohlásil všechna přidělená ISBN a ISMN. Národní knihovna ČR připravuje v roce 2026 rozesílání Newsletteru pro nakladatele s připravovanými novinkami. **Projekt Registr českých knih je klíčovým nástrojem pro sdílení knižních metadat v českém prostředí.**

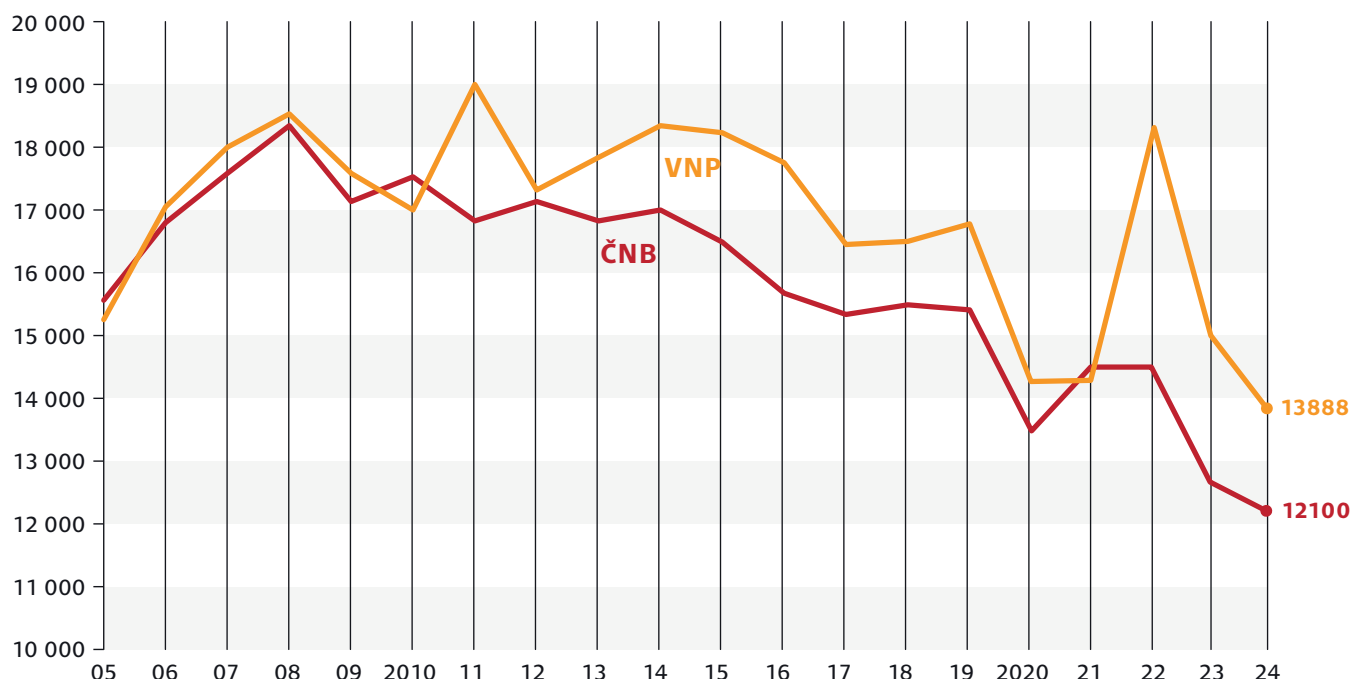
Zdroj: NK, SČKN

2. STRUKTURA KNIŽNÍ PRODUKCE V ROCE 2024

Ve svých analýzách týkajících se velikosti a struktury produkce českého knižního trhu se opíráme především o dva zdroje poskytované Národní knihovnou ČR (NK), jimiž jsou každoroční Výkaz o neperiodických publikacích (VNP) a bibliografická databáze Česká národní bibliografie (ČNB).

Podle ČNB lze odhadnout, že v České republice bylo celkově vydáno **12 100 titulů s vročením 2024**.

K 1. 11. 2025 uváděla ČNB 11 800 titulů, ale dá se předpokládat, že stejně jako v předchozích letech budou ještě do databáze tituly s tímto vročením přibývat a ustálí se na výše zmíněném odhadu. Počty titulů vydaných v ČR v jednotlivých letech zachycuje následující graf:

Výše zobrazené hodnoty představují počty knih s daným vročením zaznamenané v databázi ČNB k 1. 11. 2025. Počty titulů v jednotlivých letech se přitom dále mění, neboť NK ČR zpracovává ještě některé nezachycené tituly. Celkový počet titulů lze s významnou přesností odhadnout teprve zhruba po 20 měsících. Předpokládáme tedy, že i počet titulů vydaných v roce 2024 během dalších let stoupne analogicky, takže celkový počet titulů vydaných za rok 2024 odhadujeme na výše uvedených 12 100.

V loňském roce jsme predikovali, že počet titulů s vročením 2023 se ustálí na cca 13 000, kupodivu tentokrát už se množství titulů s vročením 2023 během roku 2025 nenavýšovalo tak markantně, jako tomu bylo v předchozích obdobích, a reálné množství titulů s vročením 2023 je tak nižší, než jsme předpovídali, a ustálí se někde kolem **12 300**. Co se týče reálného pohybu, jedná se tedy oproti roku 2023 o **meziroční pokles o přibližně 2 %**.

Linka VNP, tedy počet knihovnou přijatých povinných výtisků v období od ledna do prosince 2024 bez ohledu na vročení, vykazuje oproti situaci z roku 2023 meziroční pokles z 13 921 titulů na 13 888.

Národní knihovna vytvořila pro potřeby naší analýzy nový datový soubor ve struktuře jí vydávaného Výkazu o neperiodických publikacích.¹ Následující statistiky tak vycházejí z těchto údajů, které se vztahují k počtu povinných výtisků přijatých NK s vročením 2024 k datu 1. 11. 2025 – což činilo celkem 13 888 titulů.

Jazyky

V knižní produkci českých vydavatelských subjektů za rok 2024 opět převažují knihy v češtině, a to z více než 88 % (12 247). Dalších 682 titulů vyšlo v češtině s podílem jiného jazyka. Vedle toho čeští vydavatelé loni připravili k vydání i 100 vícejazyčných publikací. V cizojazyčné knižní produkci českých nakladatelských domů znovu výrazně dominovala angličtina a její podíl na celkové knižní produkci České republiky je 3,2 %.

Překlady

Český knižní trh má importní charakter. Do ČR jsou dováženy knihy připravené a vytištěné v zahraničí, zejména však jsou importovány autorské licence. Za rok 2024 bylo z cizích jazyků přeloženo 5684 titulů. Poměr překladů vůči původní literatuře je tedy víceméně stabilní a pohybuje se kolem 40 %. Mezi jazyky, z nichž se knihy překládají, tradičně dominuje angličtina s němčinou. V roce 2024 se meziročně pořadí jazyků téměř neměnilo. Pouze na třetím a čtvrtém místě si pořadí vyměnily slovenština s francouzštinou a na šestém a sedmém místě italština se španělštinou.

Jazyk	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018
angličtina	3133	3031	3309	2668	2947	3765	3704
němčina	858	825	925	806	760	911	963
francouzština	317	297	366	364	295	380	409
slovenština	269	300	300	335	304	385	343
japonština	185	168	129				
španělština	135	122	121	184	163	113	119
italština	119	136	123	112	108	133	98
polština	102	116	107	93	106	110	121

Poznámka

1 Výkaz je sestaven v návaznosti na revidované doporučení týkající se produkce a distribuce knih, novin a časopisů, přijaté na 23. zasedání Generální konference UNESCO v roce 1985. Týká se všech tištěných neperiodických publikací dle zákona č. 37/95 Sb., které byly v daném roce vydány v ČR a jsou dostupné veřejnosti. Nejsou zahrnuty publikace pro reklamní účely, například obchodní katalogy, prospekty, obchodní, průmyslové a turistické reklamy, nabídkové publikace zboží a služeb, jízdní řády, ceníky, telefonní seznamy, programy divadelních a jiných pořadů, stanovy společnosti, kalendáře, mapy apod. Jsou zahrnuty i státní publikace, tedy publikace vydané veřejnou správou apod., kromě těch určených pouze pro zahraniční distribuci, školní učebnice, vysokoškolská skripta, přetisky částí knih nebo periodik už publikovaných, pokud mají vlastní titul, stránkování a pokud tvoří samostatné dílo, publikace, které jsou součástí série, ale které tvoří oddělenou bibliografickou jednotku, ilustrovaná díla, jako jsou soubory tisků, reprodukcí uměleckých děl, kreseb apod., pokud tvoří kompletní stránkované svazky a jsou doplněny alespoň stručným vysvětlujícím textem, obrázkové knihy pro děti, komiksy apod. Součty uvádějí knihy i brožury společně. Kniha je dle metodiky pro vznik VNP neperiodická publikace alespoň o 49 stránkách, brožura je neperiodická publikace o pěti až 48 stránkách.

Zdroj: SČKN

3. CELKOVÝ OBJEM KNIŽNÍHO TRHU V ROCE 2024

Pro odhad celkového objemu českého knižního trhu ve finančním vyjádření a ke zjištění trendu jeho vývoje vycházíme z nahlášených tržeb distributorů, což jsou velkoobchodní společnosti zásobující většinu koncového trhu, a z tržeb nakladatelů, kteří si zajišťují vlastní distribuci, za knihy a kombinované knižní produkty. Odhad obrátu v koncových prodejních cenách přibližně dopočítáváme na základě vzorkově zjištěného podílu prodejních kanálů a maloobchodních rabatů v jednotlivých segmentech trhu.¹

Segment	Odhad tržeb	
	ve velkoobch. cenách bez DPH (mil. Kč)	v koncových cenách vč. DPH (mil. Kč)
velkoobchodní distributoři: Euromedia (cizí zboží mimo dovoz), PEMIC, Kosmas, P. Dobrovský-BETA a další – fyzické knihy	2575	
nakladatelé s vlastní distribucí: Albatros Media, Euromedia (vlastní zboží), Dobrovský, s. r. o. (vlastní zboží), Grada a další (zejm. odborné a populárně-naučné literatury) – fyzické knihy	2290	
učebnice mimo Euromedii	170	
eliminace dvojího započtení (vzájemné přeprůje distributorů, rabat z přímého prodeje, časové rozlišení)	-275	
celkem	4760	6650
digitální audioknihy a e-knihy		790
dovoz zahraniční literatury		920
vývoz literatury – odhad		-190
celkový obrát (zaokrouhleně na 100 mil. Kč)		8200

Uvedenou metodikou vychází kvalifikovaný odhad celkového objemu českého knižního trhu, včetně dovozu zahraniční literatury, za rok 2024 přibližně na **8,2 miliardy korun** v koncových cenách.

Porovnání v cenách bez DPH

Rok 2024 je prvním rokem se **sazbou DPH 0 %** na knihy. Při dřívějším vyčíslování včetně DPH, do roku 2023 se sazbou 10 % (podrobněji o vývoji sazeb DPH na knihy viz kapitulu 4), představují uvedené tržby oproti předchozímu roku pokles asi o 200 milionů korun, tedy cca -3 %. Při zpětném vyjádření za rok 2023 **bez DPH** na 7,7 miliardy korun vychází výše zjištěný finanční objem českého knižního trhu v roce 2024 jako **meziročně o 6 % vyšší**.

Vývoj celkového tuzemského knižního trhu po vyčíslení v koncových cenách **bez DPH** za posledních 6 let vypadá následovně:

Rok	2019	2020	2021	2022	2023	2024
celkový obrát (mld. Kč)	7,6	7,3	8,0	7,8	7,7	8,2
meziroční změna		-4 %	+10 %	-3 %	-1,5 %	+6 %

Tržby z prodaných **tištěných knih bez dovozu** zahraniční literatury pak dosáhly přibližně **7,4 miliardy korun**, což při vyjádření bez DPH za rok 2023 znamená meziroční **růst** asi **4 %**.

Audioknihy a e-knihy

Meziročně dále pokračoval růst trhu audioknih a e-knih, který činil v součtu zhruba +170 milionů korun, při srovnání v cenách za rok 2023 bez DPH až o +230 milionů korun, což by bylo o 37 % více. Audioknihy při odhadovaném obratu asi 365 milionů korun, z toho digitální formát asi 300 milionů korun a fyzický (audio CD) asi 65 milionů korun, představovaly zhruba 4,5 % celkového knižního trhu, e-knihy pak při odhadovaném obratu 490 milionů korun asi 6 %. Ačkoli k těmto odhadům nejsou k dispozici přesné zdroje, lze s větší nepřesností odhadovat, že podíl **digitálních formátů** (MP3 a e-knihy) na celkových tržbách všech knižních formátů se v roce 2024 v Česku **blížil k 10 %**.

Audioknihám a e-knihám jsou podrobněji věnovány kapitoly 8 a 9.

Trh s použitými knihami

V několika posledních letech je pozoruhodným rozvoj sekundárního knižního trhu v podobě internetových online antikvariátů. Tento trh s použitými knihami zahrnuje především čtyři významné hráče: Knihobot, Restorio, ReKnihy a Trh knih. Z dostupných informací je možno načrtnout hrubý odhad nárůstu objemu tohoto trhu v posledních letech přibližně takto (uvedené částky jsou bez DPH):

Rok	2022	2023	2024
Celkový obrat (mil. Kč)	270	380	550

Lze tedy říci, že trh s použitými knihami patrně dosahoval v roce 2024 nejméně 7,5 % objemu trhu s novými tištěnými knihami. Podrobněji je mu věnována část kapitoly 7.

Poznámka:

1. Při výpočtu odhadu objemu trhu přes obraty velkoobchodu a koncové rabaty maloobchodu zohledňujeme, že distributoři zásobují také své vlastní sítě knihkupectví nebo obrátově významné e-shopy, i to, že někteří nakladatelé, využívající služeb distributorů, prodávají menší část své produkce přímo koncovým zákazníkům. Další prováděnou korekcí při výpočtu je zohlednění faktu, že velkoobchodní distributoři obchodují rovněž mezi sebou navzájem v případech, kdy daný segment koncového trhu, např. vlastní síť knihkupectví nebo určitou síť hypermarketů, zásobuje pouze jeden distributor. V segmentu učebnic, kde jsou velkoobchodní distribuce a přímý prodej nakladatelů a rozlišení fyzických a elektronických produktů méně přehledné a jen část zúčastněných subjektů členy Svazu českých knihkupců a nakladatelů, jsou údaje částečně odhadovány a čerpány z méně přesných zdrojů; podobně je méně přesné zjištění objemu vývozu literatury, v němž nejsou zachyceny objednávky individuálních zákazníků prostřednictvím zahraničních e-shopů. Dovoz zahraniční literatury do České republiky zahrnuje odhad objemu dovezené cizojazyčné literatury velkými knižními distributory i prostřednictvím přímo importujících e-shopů.

Zdroj: SČKN

4. DPH V ROCE 2024 A 2025

Tištěné knihy jsou v ČR od roku 1993 zařazeny mezi zboží, na něž se uplatňuje **nižší sazba DPH**.

Relevantní sazby DPH se v ČR vyvíjely následovně:

Počátek platnosti	Snížená sazba	Základní sazba
1. 1. 1993	5 %	23 %
1. 1. 1995	5 %	22 %
1. 5. 2004	5 %	19 %
1. 1. 2008	9 %	19 %
1. 1. 2010	10 %	20 %
1. 1. 2012	14 %	20 %
1. 1. 2013	15 %	21 %
1. 1. 2015	10 %	21 %

Do konce roku 2023 byla na tištěné knihy v ČR uplatňována sazba DPH ve výši 10 %. Od velké legislativní změny v roce 2019, prosazené SČKN, jsou do téže sazby zařazeny **i e-knihy a audioknihy**, které do uvedené doby byly oproti knihám tištěným znevýhodněny zařazením do základní 21% sazby. **Od 1. 1. 2024 jsou knihy, e-knih i audioknihy v ČR zařazeny do nulové sazby DPH.**

Země	Základní sazba	Knihy	E-knihy
Belgie*	21	6	6
Bulharsko	20	9	9
Česká republika	21	0	0
Dánsko**	25	0**	0**
Estonsko	24	9	9
Finsko***	25,5	14	14
Francie	20	5,5	5,5
Chorvatsko	25	5	5
Irsko	23	0	0
Itálie	22	4	4
Kypr	19	3	3
Litva	21	9	9
Lotyšsko	21	5	5
Lucembursko	17	3	3
Maďarsko	27	5	27
Malta	18	5	5
Německo	19	7	7
Nizozemsko	21	9	9
Norsko	25	0	0
Polsko	23	5	5
Portugalsko	23	6	6
Rakousko	20	10	10
Rumunsko	21	11	11
Řecko	24	6	6
Slovensko	23	5	5
Slovinsko	22	5	5
Španělsko	21	4	4
Srbsko	20	10	10
Švédsko	25	6	6
Švýcarsko	8,1	2,6	2,6
Velká Británie	20	0	0

* V Belgii byla ve 4.Q/2025 zahájena diskuse směřující k zařazení knih a e-knih do nulové sazby DPH.

** Od roku 2026 budou knihy a e-knihy v Dánsku zařazeny do kategorie osvobozené od DPH (tj. bude na ně aplikována „nulová sazba“). Doposud byly knihy i e-knihy zařazeny do základní sazby ve výši 25 % (!).

*** Snížená sazba DPH ve Finsku bude v průběhu roku 2026 dále snížena na 13,5 %.

(<https://publishingperspectives.com/2025/08/denmark-drops-its-25-percent-vat-on-books/>)

Zdroj: SČKN

5. NAKLADATELÉ V ROCE 2024

Registrovaní nakladatelé

Podle pravidel systému ISBN bylo v České republice k 1. 12. 2025 uděleno celkem **6321** oprávnění k vydavatelské činnosti, tj. u těchto subjektů zatím NK neeviduje ukončení jejich nakladatelské činnosti. Oproti roku 2022 je to mírné zvýšení o cca 90 subjektů. Podle odhadu Národní agentury ISBN dnes v Česku aktivně vydává zhruba třetina evidovaných vydavatelských subjektů, třetina aktivní vydavatelskou činnost v současnosti nevyvíjí nebo ji z různých důvodů dočasně pozastavila. Zbývající třetina svou činnost již ukončila. V současnosti probíhá v NK čištění databáze jako příprava na Registr českých knih (více viz v kapitole 1).

Zdroj: Národní agentura ISBN

Privátní nakladatelé

Dominantním vydavatelským centrem Česka je stále Praha následovaná Brnem. V následující tabulce jsou uvedeni největší privátní vydavatelé v ČR podle počtu vydaných titulů neperiodických publikací v uplynulém roce. Toto poněkud mechanicky stanovené kritérium umožňuje učinit si alespoň orientační představu o velikosti a obratu daných firem, jejich ziscích a zejména o reálném postavení a podílu na českém knižním trhu. Struktura produkce se oproti předchozím letům příliš neměnila, oproti roku 2023 šlo spíše o lehký propad počtu vydaných titulů. Společnost Albatros Media vlastní aktuálně dvacet vydavatelských značek (Egmont se v roce 2024 přejmenoval na Alicanto), firma Euromedia Group vydávala knihy ve třinácti značkách a Grada Publishing ve svých pěti nakladatelských značkách. Pořadí je víceméně stabilní, jen oproti roku 2023 si na třetím místě vyměnily pořadí firmy Grada Publishing a Dobrovský a na sedmém a osmém místě firmy Václav Svojtka & Co. a Argo.

Největší privátní vydavatelé knih na území ČR podle počtu vydaných titulů

		2024	2023	2022	2021	2020	2019
1.	Albatros Media, Praha*	1184	1005	1037	1016	1093	1563
2.	Euromedia Group, Praha**	664	756	669	626	707	828
3.	Grada Publishing, Praha ***	432	392	408	417	443	395
4.	Dobrovský, Praha	370	485	405	171	144	355
5.	Moravská Bastei MOBA, Brno	337	339	371	373	329	343
6.	Crew, Praha	202	180	181	234	221	209
7.	Argo, Praha	183	159	176	165	153	234
8.	Václav Svojtka & Co, Praha	165	65	188	219	164	183
9.	Host, Brno	164	146	164	137	140	140
10.	powerprint, Praha	138	115	—	—	—	—
11.	Sun, Říčany	123	104	—	—	—	—
12.	Nová škola, Brno	120	104	—	—	—	—
13.	Wolters Kluwer, Praha	111	—	—	—	—	—
14.	Nová forma, České Budějovice	104	104	—	—	—	—
15.	Academia, Praha	101	—	—	—	—	—
16.	Slovart, Praha	100	104	—	—	—	—

Poznámka:

Do tabulky jsou zařazeny privátní vydavatelské subjekty, které v roce 2024 vykázaly knižní produkci ve výši 100 a více titulů neperiodických publikací (bez reedic již vydaných titulů). Kromě prvních tří subjektů jsou čísla převzata z Národní knihovny ČR a Národní agentury ISBN.

* Produkce Albatros Media, a. s., je uvedena souhrnně. Jednotlivé značky vykazují následující bilanci:

	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Albatros	89	73	115	122	194	228
Alicanto	146	22	—	—	—	—
Baronet	56	22	13	28	19	28
BizBooks	5	19	13	28	19	28
Computer Press	6	5	13	12	16	24
CooBoo	64	55	60	63	70	78
CPress	162	202	194	202	212	280
Domino	0	7	19	19	21	14
Edika	41	48	32	40	66	87
Egmont	55	113	133	99	99	251
Fragment	129	151	166	175	163	226
Garamond	16	19	8	—	38	63
Kniha Zlín	41	29	42	39	38	63
Management Press	2	1	3	1	4	5
Mladá fronta	53	39	38	60	—	83
Motto	40	39	52	53	71	83
nastole	46	1	1	6	1	1
Panteon	0	1	1	6	1	1
Pointa	106	100	51	—	52	74
Vyšehrad	42	39	33	42	52	74
XYZ	65	43	64	55	67	102

zdroj: Albatros Media

** Produkce Euromedia Group, a. s., je uvedena souhrnně. Jednotlivé značky vykazují následující bilanci:

	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Brána	13	12	31	37	54	55
Esence	52	89	57	52	74	100
Granit	1	4	2		—	—
Ikar	136	176	149	148	134	160
Kalibr	65	120	94	87	75	93
Laser	42	46	27	21	24	39
Listen	8	9	14	8	5	
Mimochodem	6	9	14	8	5	—
Odeon	24	27	40	35	30	35
Píkola	92	136	92	104	105	134
Pragma	12	9	36	29	51	64
Universum	81	87	100	90	67	98
Yoli	34	39	27	23	22	28

zdroj: Euromedia Group

***Produkce Grada Publishing, a. s., je uvedena souhrnně.

Jednotlivé značky vykazují následující bilanci:

	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Grada	228	228	219	224	211	226
Cosmopolis	61	55	59	56	71	44
Bambook	83	60	68	68	94	76
Alferia	13	9	12	13	14	13
Metafora	47	43	50	56	53	36

Zdroj: Grada Publishing

VŠ nakladatelství

Vysokoškolští nakladatelé se i nadále zaměřují na paralelní vydávání tištěných a elektronických knih, včetně publikování vědeckých monografií v režimu Open Acces. Publikování vědeckých periodických časopisů v režimu otevřeného přístupu (OA) je standardem, nakladatelé většinově využívají otevřeného redakčního systému Open Journal System.

Výše uvedené předpokládá dlouhodobou soustředěnou péči o správu metadat a internacionalizaci své produkce. Vysokoškolští nakladatelé dále sledují mezinárodní databázové standardy. V rámci distribuce elektronických zdrojů do indexovaných databází také řeší mezinárodní pravidla týkající se přístupnosti publikovaných textů.

Zdroj: SČKN

6. STÁTNÍ PODPORA KNIŽNÍHO TRHU V ROCE 2024

Podpora knižního oboru Ministerstvem kultury ČR

oblast	počet podaných žádostí	počet podpořených žádostí	výše podpory
Neperiodické publikace	315	282	24 737 000 Kč
Literární a literárněkulturní periodika	20	18	18 295 000 Kč
Literární akce	64	50	10 120 000 Kč
Podpora vydání české literatury v překladu	312	239	20 936 843 Kč

Zdroj: MK ČR

7. KNIŽNÍ MALOOBCHOD A VELKOOBCHOD V LETECH 2024 A 2025

1. Úvod: Změny na českém knižním trhu

Období let 2024–2025 se na českém knižním trhu zapíše jako etapa bezprecedentní konsolidace a strategických změn. Série klíčových fúzí a akvizicí, která kulminovala v roce 2025, odstartovala posuny, jež zásadním způsobem přetvářejí dosavadní konkurenční prostředí. Dominantní hráči posilují své pozice prostřednictvím akvizicí kamenných sítí, zatímco online segment vykazuje vlastní dynamiku růstu a specializace.

Tato kapitola je strukturována tak, aby poskytla komplexní přehled o současné situaci. Nejprve se zaměříme na klíčové události, které formovaly trh v uplynulém roce. Následně budeme kvantifikovat dopady těchto změn na kamenné prodejní síť a analyzovat odlišnou, avšak neméně důležitou dynamiku online segmentu.

Analýza těchto dílčích oblastí vyžaduje nejprve pochopení klíčových milníků, které tuto transformaci odstartovaly a udaly její směr.

2. Klíčové události formující trh v roce 2025

Strategické změny na trhu nejsou izolovanými incidenty, ale výsledkem řetězce navazujících událostí. Pro správnou interpretaci současné tržní dynamiky je proto nezbytné pochopení časové osy klíčových fúzí, akvizicí a významných provozních událostí. Následující přehled mapuje rozhodující momenty, které v letech 2024 a 2025 redefinovaly český knižní trh.

- **1. května 2024: Akvizice Libristo Media skupinou Albatros Media:** Skupina Albatros Media (AM) kupuje společnost Libristo Media, významného online prodejce cizojazyčné literatury. **Strategický dopad:** Cílené **posílení skupiny Albatros Media v rostoucím segmentu cizojazyčných knih** a rozšíření jejího digitálního portfolia.
- **15. května 2025: Kybernetický útok na Kosmas:** Společnost Kosmas čelí rozsáhlému kybernetickému útoku, který paralyzuje její logistické a distribuční systémy s postupnou obnovou provozu v následujících měsících. **Strategický dopad:** **Dočasné narušení distribučních kanálů** pro část trhu a **reputační riziko** pro jednoho z klíčových hráčů.
- **12. června 2025: Povolení spojení EMG a PEMIC:** Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) povoluje spojení skupin Euromedia Group (EMG) a PEMIC, ovšem se závazky v oblasti velkoobchodu. **Strategický dopad:** Klíčový **katalyzátor pro následnou vlnu konsolidace** v maloobchodním segmentu, který otevřel cestu pro masivní expanzi prodejní sítě Luxor.
- **4. srpna 2025: Navýšení podílu Albatros Media v Elibro (online antikvariát Restorio).** Skupina AM v něm zvýšila podíl z 30 % na 49 %. Ve stejný den byla ve stejném segmentu ohlášena akvizice **TrhKnih.cz** společností Elibro (100% podíl).
- **7. srpna 2025: Převzetí části prodejen Kanzelsberger skupinou EMG/Luxor:** Skupina EMG/Luxor přebírá 26 prodejen ze sítě Kanzelsberger, která si ponechává 26 poboček. **Strategický dopad:** **Masivní rozšíření fyzického dosahu sítě Luxor**, která se tímto krokem stává co do počtu prodejen jedním z největších hráčů na trhu.
- **5. září 2025: Oznámení o integraci sítě Knihcentrum pod značku Luxor:** Společnost Knihcentrum oficiálně oznamuje plné začlenění svých prodejen pod značku Luxor, včetně rebrandingu a integrace IT systémů. **Strategický dopad:** Finální krok k **unifikaci značky** a **posílení postavení Luxoru** v kamenném retailu.

Tyto události přímo vedly k dramatické proměně fyzické distribuční sítě, jejíž podrobná kvantitativní analýza následuje.

3. Analýza transformace kamenné distribuční sítě (2024 vs. 2025)

Počet a rozmístění kamenných prodejen zůstává klíčovým ukazatelem tržní síly, zákaznické dostupnosti a celkové stability jednotlivých hráčů. Níže vidíme kvantifikaci a porovnání změn v prodejních sítích největších kamenných maloobchodních řetězců v období od loňské zprávy, což ilustruje přímé dopady výše popsané konsolidace.

Značka	Počet prodejen k 31. 10. 2024	Počet prodejen k 31. 10. 2025	Změna
Luxor	39	77	+38
Levné knihy	55	55	0
Knihy Dobrovský	45	43	-2
Kosmas (retail)	39	35	-4
Kanzelsberger	60	26	-34
Knihcentrum	14	0	-14
Megaknihy	13	12	-1
Karmelitánské knihkupectví	9	9	0
Beta Dobrovský	8	8	0
Academia	3	3	0

Údaje jsou kombinací oficiálních sdělení, tiskových zpráv a kvalifikovaných odhadů

Z tabulky jsou patrné zásadní strategické posuny, jimiž došlo k přeskupení sil na trhu:

- **Masivní expanze sítě Luxor:** Nejvýraznější změnou je téměř zdvojnásobení počtu prodejen sítě Luxor, která se rozrostla z 39 na 77 poboček. Tento dramatický nárůst je přímým důsledkem dvou strategických kroků: plné integrace a rebrandingu celé sítě **Knihcentrum** (třináct prodejen) a převzetí 26 prodejen ze sítě **Kanzelsberger** včetně ikonického brněnského knihkupectví Barvič a Novotný. Luxor se tímto krokem stal jednoznačně nejvýznamnější silou v kamenném retailu. S celkovým počtem 77 prodejen nyní výrazně převyšuje své dva největší konkurenty, Levné knihy (55) a Knihy Dobrovský (43), a redefinuje tak samotné měřítko tržního lídra.
- **Strategický ústup Kanzelsberger:** V přímém kontrastu k expanzi Luxoru stojí strategický ústup sítě **Kanzelsberger**, jejíž počet prodejen se snížil z 60 na 26. Tento krok signalizuje zásadní změnu strategie a zmenšení fyzické prodejní plochy této dříve jedné z největších sítí.
- **Stabilita ostatních klíčových hráčů:** Zatímco trh procházel turbulentními změnami, ostatní velcí hráči prokázali stabilitu. Sítě **Knihy Dobrovský** (mírný pokles o dvě prodejny na 43), **Levné knihy** (stabilní počet 55 prodejen) a **Kosmas** (počet 35 prodejen) si udržely své pozice. To lze interpretovat jako strategii udržení klíčových lokalit a zaměření na provozní efektivitu v době, kdy se jejich hlavní konkurenti zabývali akvizicemi.

Zatímco kamenný trh prochází centralizací a konsolidací pod jedním dominantním hráčem, online segment vykazuje odlišnou dynamiku a růstové strategie, které rozebereme v následující části.

4. Dynamika online trhu a strategické posuny v e-commerce

Online prodejní kanály představují klíčové bojiště o zákazníka a jejich význam neustále roste. Strategické iniciativy v tomto segmentu – ať už jde o rozšiřování sortimentu, akvizice specializovaných hráčů nebo budování logistických výhod – jsou pro celkovou tržní pozici stejně důležité jako změny v kamenných sítích. Český online knižní trh je charakteristický diverzifikovaným spektrem hráčů s odlišnými strategiemi.

- **Tradiční řetězce s e-shopy (Luxor.cz, KnihyDobrovsky.cz, Kosmas.cz):** Tito hráči těží ze synergie online prodeje a husté sítě kamenných prodejen, které fungují jako efektivní výdejní místa. Tento model posiluje zákaznickou loajalitu a snižuje logistické náklady.
- **Megaknihy.cz** jsou české internetové knihkupectví se statisícovým katalogem (uvádějí přes 500 000 titulů včetně cizojazyčných), možností osobního odběru a vlastními prodejny v Praze.

Patří dlouhodobě mezi výrazně hodnocené e-shopy – na Zboží.cz má cca 86 % spokojenost z více než 240 tisíce hodnocení; zákazníci často vyzdvihují příznivou cenu a rychlost doručení.

- **Rostoucí segment cizojazyčné literatury (Libristo.cz, Enbook.cz):** Tento specializovaný segment zažívá růst, což dokládá strategická akvizice Libristo.cz skupinou Albatros Media. Tito hráči operují primárně online bez vlastní kamenné sítě a zaměřují se na nabídku titulů, které nejsou běžně dostupné v tradiční distribuci, v případě Libristo včetně rychlé expanze na trhy po celé Evropě.
- **Generalisté a zahraniční hráči (Alza.cz, Martinus.cz):** Alza.cz si udržuje pozici silného generalistického prodejního kanálu, jehož hlavní konkurenční výhodou je rozsáhlá a efektivní logistická síť AlzaBoxů a výdejních míst. Martinus.cz představuje významného slovenského hráče s pevným postavením na českém trhu, který kombinuje online prodej s vlastní pobočkou v Brně.
- V segmentu online trhu hraje významnou roli společnost Booknet, která nově patří do skupiny EMG. Booknet funguje primárně jako **B2B infrastrukturní platforma**. Její hlavní činností je poskytování **dropshippingových služeb** pro desítky českých e-shopů, kterým zpřístupňuje rozsáhlý katalog (Alza).

Online trh je tedy charakterizován dvěma hlavními trendy: diverzifikací nabídky (nové formáty, specializované segmenty) a současným posilováním velkých ekosystémů (jako jsou EMG/Luxor integrující online aktivity pod jednu střechu, Albatros Media prostřednictvím akvizic a Alza kvůli logistické dominanci). To představuje odlišnou, ale neméně významnou formu konsolidace, která doplňuje dění v kamenném světě.

5. Nezávislá knihkupectví

Tato sekce se zaměřuje na tzv. nezávislé knihkupce, kteří tvoří součást velkých retailových řetězců, a na regionální rozložení prodejných míst. V rámci této části zprávy je **nezávislé knihkupectví** definováno jako **subjekt s maximálně 3 prodejny**. Odhadem zůstal počet takových knihkupectví na stejné úrovni jako v roce 2024, tj. cca 200 knihkupectví. Nezávislí knihkupci jsou stále velmi zranitelní, přesto se v roce 2025 objevilo několik nových, mladých knihkupců, např. v Litovli, Valašském Meziříčí či Strážnici.

6. Trh s použitými knihami

Pro plné pochopení dynamiky a příležitostí na českém trhu s použitými knihami je klíčové zasadit jej do širšího kontextu celého knižního odvětví. Současná situace odhaluje zásadní kontrast: zatímco trh s novými knihami čelí stagnaci a reálnému poklesu, sekundární trh zažívá dynamický růst. Tento protichůdný vývoj tvoří základní rámec pro strategickou analýzu konkurenčního prostředí.

Růst trhu s použitými knihami je poháněn souhrou faktorů, které tvoří silný kauzální řetězec. V jádru stojí makroekonomický tlak, který přímo zesiluje **zvýšenou cenovou citlivost** spotřebitelů, kteří aktivně vyhledávají levnější alternativy. Tento primární ekonomický motiv je dále umocněn rostoucím kulturním důrazem na **udržitelnost a principy cirkulární ekonomiky**. Tuto dynamiku doplňuje třetí faktor: **širší dostupnost** titulů na sekundárním trhu, který často nabízí i knihy, jež jsou v běžné distribuci již dávno rozebrané.

Subjekt	Základní model	Vyplácení prodejců	Pobočky/fyzická přítomnost	Deklarovaná čísla/ měřítko	Vlastnictví/ skupina	Poznámka
Knihobot	Konsignační model (fullservice zprostředkování)	Výplata po prodeji (minus provize)	Síť sběrných míst a poboček; expanze DE/AT	Tržby 2024: 564 mil. Kč, z toho v ČR 355 mil. Kč; ~3,5 mil. prodaných knih	Bookbot, s. r. o.	Ambice 1 mld. Kč tržeb celosvětově v r. 2025; velká šíře nabídky
Restorio	Výkup a následný prodej (online + kamenné)	Okamžitá výplata garantované ceny při výkupu	Prodejna Praha- -Štěrboholy (Retail Park); rozšiřování výdejních/ /prodejních míst	Statistice položek v nabídce, tržby 7/2024–6/2025 pod 100 mil. Kč, z toho významná část v SR; 8/2025 akvizice Trh knih	Elibro, s. r. o. 49 % Albatros Media (od 8/2025)	Provozovatel Elibro; Albatros Media komunikovalo strategické partnerství
Trh knih	P2P marketplace (inzerce + escrow)	Převod po potvrzeném obchodu	Bez vlastních prodejen (komunitní výdeje/ osobní předání)	1,6 mil. knih prodáno za 10 let; >1,66 mil. aktivních nabídek	TrhKnih.cz, s. r. o. Od 8/2025 vlastník Elibro s.r.o. (Restorio)	Značka funguje samostatně, komplementárně k modelu Restoria
Reknihy	Kurátorovaný výkup/prodej (výběrový sklad)	Výplata po prodeji	Výdejní místa; provozní zázemí v Praze	1 mil. prodaných knih; ~50 tis. prodejců (firemní data)	Reknihy, s. r. o.	Od 2024 CEO Martin Němeček (exAlza)

7. Závěry a strategický výhled

Analýza v této kapitole ukazuje, že český knižní trh prošel v letech 2024–2025 zásadní a rychlou konsolidací, která redefinovala pozice klíčových hráčů a nastavila nové tržní standardy. Fúze a akvizice v kamenném retailu, souběžně s dynamickými posuny v e-commerce, zformovaly nové konkurenční prostředí, jehož hlavní rysy lze shrnout do několika klíčových bodů.

- Vznik největšího hráče v kamenném retailu:** Skupina EMG/Luxor se díky strategickým akvizicím – konkrétně plné integraci sítě Knihcentrum a převzetí podstatné části prodejen Kanzelsberger – stala nejvýraznější silou v segmentu kamenných knihkupectví. Se 77 prodejny nyní disponuje bezkonkurenčním fyzickým dosahem.
- Fragmentace a stabilita zbytku trhu:** Zatímco jeden hráč masivně expandoval, ostatní velcí hráči (Knihy Dobrovský, Levné knihy, Kosmas) si udrželi stabilní pozice a zaměřili se na udržení svých tržních podílů. Síť Kanzelsberger naopak prošla zásadní redukcí. Tím vznikla nová tržní rovnováha, charakterizovaná jedním dominantním subjektem a skupinou silných, stabilních konkurentů.
- Strategická důležitost online kanálů:** Souběžně s konsolidací kamenných sítí probíhají klíčové strategické bitvy v online prostoru. Akvizice v rostoucím segmentu cizojazyčné literatury skupinou Albatros Media dokazují, že digitální kanály jsou klíčové pro budoucí růst a oslovení nových zákaznických skupin.

Strategický výhled

Na základě předložené analýzy lze očekávat, že konkurenční tlak se přesune z pouhého počtu prodejen na metriky efektivity, jako jsou tržby na metr čtvereční a optimalizace portfolia lokalit. Dominantní hráči se budou soustředit na zefektivnění svých nově nabytých aktiv a využití vícekanálových synergií. Zvýšená tržní koncentrace zároveň vystaví tlaku menší nakladatele a nezávislé knihkupce. Klíčovou otázkou bude, zda Knihy Dobrovský a Kosmas zareagují vlastní akviziční strategií, nebo se zaměří na posílení loajality zákazníků a prémiových služeb, aby čelily nově vzniklému dominantnímu hráči.

Český knižní trh vstoupil do nové éry, která se bude vyznačovat efektivitou, rozsahem a schopností integrovat fyzický a digitální svět do jednotného zákaznického zážitku.

Přehled největších společností a skupin v České republice působících na knižním trhu

Euromedia Group (EMG): Společnost zahrnuje největší knižní velkoobchod, distribuující i učebnice a zahraniční literaturu, druhý největší nakladatelský dům s třinácti nakladatelskými značkami Ikar, Pikola, Laser, Esence, Listen, Kalibr, Pragma, Odeon, Universum, Brána, Mimochodem, Yoli, Granit a audioknižním nakladatelstvím Témbr a po fúzi z roku 2023 přímo i nově největší maloobchodní řetězec Luxor. Provozuje též přímý prodej přes Knižní klub. Společnost vlastní investiční skupina Rockaway Capital, která v roce 2024 dále posílila svou pozici v knižním průmyslu akvizicí významného distributora Pemic Books, z nějž však rozhodnutím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže musí vyčlenit a ve stanovené lhůtě odprodat veškerá aktiva související s velkoobchodní distribucí tištěných knih v Česku. Převzme tak slovenský velkoobchod, prodejny i e-shop Knihcentrum.cz, nakladatelství Bookmedia a 50% podíl v největší tuzemské platformě pro audioknihy Audiotéka.cz.

Albatros Media (AM): Skupina je distributorem především vlastní knižní produkce, největší na trhu počtem titulů i obratem. Vydává knihy pod 21 nakladatelskými značkami, z nichž mezi nejznámější patří Albatros, Alicanto, CooBoo, CPress, Edika, Fragment, Garamond, Kniha Zlín, Mladá fronta, Motto, nastole, Vyšehrad, XYZ, crowdfundingová platforma Pointa a Voxi pro audioknihy. Dceřiná společnost Palm Knihy zajišťuje distribuci nejen titulů Albatros Media, ale i produkce dalších nakladatelů a provozuje největší český e-shop s e-knihami a digitálními audioknihami. Společnost Yabyrinth provozuje e-shop EnBook.cz se zahraničními knihami, Elibro online antikvariát Restorio, Libristo Media má světově nejkompletnější nabídku knih ve více než 100 jazycích na e-shopech již ve většině evropských států.

Kosmas: Knižní velkoobchod s nabídkou zaměřenou na kvalitní beletrii, dětskou literaturu i non-fiction. Spolupracuje s více než 400 nakladateli, výhradním distributorem je pro nakladatelství Argo, Foibos, Zeď, Torst a další. Společnost provozuje vlastní maloobchodní síť 35 knihkupectví převážně mimo obchodní centra, často na tradičních místech v menších městech, a e-shop. Vydává tištěný měsíčník *Knižní noviny* určený knihkupcům a jejich zákazníkům a dvakrát ročně organizuje tradiční akci Velký knižní čtvrtek.

Knihy Dobrovský: Řetězec se 43 pobočkami, převážně v obchodních centrech, a s významnou pozicí také v online prodeji. Firma zároveň již patří k největším nakladatelům v České republice, vydávajících knihy pod značkami Drobek, King Cool, Fobos, Vendeta, Kontrast, Kontrast Vintage, 1400, Red, Pangea, Edice Knihy Omega, Gate a Talk.

Kanzelsberger: Knižní řetězec provozující v současnosti 26 knihkupectví v Praze a dalších městech České republiky a e-shop.

Pavel Dobrovský – BETA: Velkoobchodní distribuce se sítí vlastních prodejen a nakladatelstvím titulů pod značkou Beta.

Megaknihy: Největší české internetové knihkupectví provozované společností Internet-Handel, provozuje také dvanáct kamenných prodejen především v Praze a ve třech dalších městech.

Levné knihy: Maloobchodní řetězec s 55 pobočkami zaměřený na cenově dostupné knihy, významný podíl v nabízeném sortimentu zaujímá neknižní zboží.

Megabooks CZ: Největší dovozce, distributor a prodejce zahraniční cizojazyčné literatury, výhradní distributor Oxford University Press na českém trhu, provozuje vlastní síť knihkupectví.

Karmelitánská knihkupectví: Síť devíti knihkupectví zaměřená na náboženskou literaturu, fungující pod společností KatMedia.

Grada: Nakladatelský dům vydávající pod stejnojmennou značkou odbornou literaturu, dále dětskou literaturu jako Bambook, beletrii Cosmopolis a další pod značkami Alferia a Metafora, zajišťující si rovněž velkoobchodní distribuci vlastní produkce.

Academia: Středisko společných činností Akademie věd ČR provozuje vedle nakladatelské činnosti provozuje tři prodejny v Praze.

Společnost/skupina	Nakladatelská činnost	Velkoobchodní činnost	Maloobchod	Online prodej	Zahraniční literatura	Online antikvariát
Euromedia Group, a. s.	ano	ano	Luxor, Knihcentrum	Luxor.cz, Booktook.cz, KnizniKlub.cz, Knihcentrum.cz, Audioteka.cz	ano	-
Albatros Media, a. s.	ano	Palmknihy, s. r. o.	-	Palmknihy.cz, Albatrosmedia.cz	Libristo.cz, ENbook.cz	Restorio.cz, TrhKnih.cz
Dobrovský, s. r. o.	ano	ne	Knihy Dobrovský	KnihyDobrovsky.cz		-
Kanzelsberger, a. s.	ne	ne	Kanzelsberger	Kanzelsberger.cz		-
Kosmas, s. r. o.	ne	ano	Kosmas	Kosmas.cz		-
Levné knihy, a. s.	ano	ne	Levné knihy	LevneKnihy.cz		-
KatMedia, s. r. o.	ano	ano	Karmelitánské knihkupectví	Kna.cz		-
Pavel Dobrovský – BETA, s. r. o.	ano	ano	Beta Dobrovský	Dobrovsky.cz		-
Internet-Handel, s. r. o.	ne	ne	Megaknihy	Megaknihy.cz	ano	-
Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.	ano	ne	Academia knihkupectví	Academia.cz		-
Grada, s. r. o.	ano	ano	-	Grada.cz		-
Bookbot, s. r. o.	ne	ne	-	-		Knihobot.cz
Megabooks CZ, s. r. o.	ne	ne	Megabooks	-	Megabooks.cz	-

Poznámka: stav k 31. 10. 2025

Zdroj: SČKN

8. E-KNIHY V ROCE 2024

Rok 2024 byl pro český trh s e-knihami opět příznivý. Prodejní data z distribuční i maloobchodní části trhu ukazují, že poptávka po e-knihách nadále rostla jak v objemu prodaných titulů, tak v celkovém obratu. Trh tak dosud nenarazil na svůj strop a naopak pokračuje v postupném rozšiřování prodejních kanálů i čtenářské základny. Zájem ze strany čtenářů posiluje především snaha o finanční úsporu a flexibilita digitálních formátů. Tento trend, podpořený větší aktivitou nakladatelů a prodejců, přispěl k meziročnímu růstu prodeje e-knih o více než 44 %. Obrat za prodej e-knih zahrnuje i prodej zahraničním zákazníkům, především slovenským. Tyto nákupy tvořily jen 1 % z celkového obratu e-knih.¹

Sortiment a ceny e-knih

V roce 2024 nabízela knihy v elektronické podobě většina významných tuzemských a slovenských nakladatelů (1089 nakladatelských značek). Celkově bylo na konci roku dostupných zhruba 40 200 titulů v českém a slovenském jazyce. Žebříčky nejprodávanějších e-knih a tištěných knih se z větší části překrývaly.

Nejprodávanější e-knihy roku 2024 jsou následující:²

1. *Černočerné srdce*, Robert Galbraith (Albatros Media)
2. *Šikmý kostel 3*, Karin Lednická (Bílá vrána)
3. *Železný plamen*, Rebecca Yarros (Albatros Media)
4. *Anděl smrti*, Robert Bryndza (Grada)
5. *Čtvrté křídlo*, Rebecca Yarros (Albatros Media)

Od začátku pandemie zaujaly krimi a thrillery znovu vedoucí pozici, čímž romantika ustoupila na druhé místo. Fantastika se dlouhodobě drží na stabilní třetí pozici a v e-knihách překonává českou i světovou beletrii.

V roce 2024 se průměrná prodejní cena e-knihy pohybovala u beletrie na úrovni zhruba 70 % ceny tištěné knihy, zatímco u učebnic a odborné literatury činila přibližně 80 % ceny tištěné verze.

Čtenáři elektronických knih

Mezi čtenáři elektronických knih nadále převažují ženy. Jejich podíl dlouhodobě roste a aktuálně tvoří 65³ %. Stejně tak se čtení na chytrých telefonech stává běžnou volbou kvůli pohodlí a okamžité dostupnosti.

Z pohledu prodeje e-knih v regionech se dlouhodobě udržuje v čele Praha, Jižní Morava a Střední Čechy, což jen odpovídá vyšší koncentraci obyvatelstva ve velkých městech a intenzivnějšímu využívání digitálních služeb.⁴

Prodejci e-knih na českém trhu

Portfolio Palmknih, největšího distributora e-knih na českém trhu, v roce 2024 činilo přes 40 200 titulů od více než 489 nakladatelů. Na konci roku využívalo tuto distribuci společně s knihovnami celkem přes 497 odběratelů.

Mezi hlavní prodejce e-knih patří širokosortimentní e-shopy (Alza.cz), tradiční online knihkupectví (Palmknihy.cz, Knihydobrovsky.cz, Luxor.cz, Kosmas.cz, Knihcentrum.cz, Megaknihy.cz, Prodej-knih.cz...), rodinná knihkupectví (např. Knihydaniela.cz), nakladatelské platformy (Grada.cz, Flexibooks.cz...) a také mobilní operátoři (O2, Vodafone). Nově se však přidávají významní online prodejci z jiných segmentů, například Smarty.cz.

Standardem na trhu zůstává souběžné vydávání e-knih a tištěných titulů. V některých případech však nakladatelé digitální verzi uvádějí na trh s mírným předstihem – přibližně o dva až sedm dní dříve, a to buď jako kompletní titul, nebo v rámci omezeného předprodeje části e-knihy pro podpoření exkluzivity silného titulu.

E-knihy v knihovnách

Zájem o tuto službu mezi čtenářkami a čtenáři knihoven meziročně vzrostl o 45 % a dosáhl 312 354 e-výpůjček. Tento růst byl podpořen zejména rozšířením služby do menších obcí, v nichž není k dispozici kamenné knihkupectví. Do projektu výpůjček e-knih v knihovnách společnosti Palmknihy se v roce 2024 zapojilo 117 knihoven. Ke konci roku 2024 bylo celkem zapojeno 406 knihoven, které nabízely přes 18 500 titulů od 312 nakladatelských značek.

Další e-knižní platformy na trhu, které nabízejí služby pro knihovny a školy, jsou například Bookport (nakladatelství Grada) a Flexibooks + Škola s nadhledem (nakladatelství Fraus Klett).

Dlouhodobý zájem o e-knihy

Trvale rostoucí zájem o e-knihy potvrzuje stabilní vývoj celého segmentu. Pro další růst prodeje se nyní otevírá prostor zejména na straně prodejců – v oblasti zlepšování uživatelského zážitku na e-shopech nebo vývoj aplikací pro nákup, čtení a poslech, které čtenářům nabídnou větší pohodlí a přiblíží digitální čtení k jejich každodenním návykům.

Zdroj: SČKN, Palmknihy

Pozn:

1. Dle údajů z Pamknihy.cz.
2. Dle údajů z distribuce Pamknihy.cz.
3. Dle údajů z Pamknihy.cz.
4. Dle údajů z Pamknihy.cz.

9. AUDIOKNIHY V ROCE 2024

Trh audioknih i v letech 2024–2025 pokračoval v silném růstu: digitální formáty dominují prodejem, rostou příjmy i počet posluchačů a do trhu výrazně vstupují velcí hráči (streamingové platformy) i technologie umělé inteligence při výrobě obsahu. Růst je globální, Evropě i ČR rostou příležitosti, ale chybí jednotná veřejně dostupná data o počtech nových titulů či přesné velikosti trhu v ČR.

Klíčové trendy 2024–2025

Pokračující silný růst tržeb a poslechovosti. Globální trh audioknih se v letech 2024–2025 nadále rozšiřoval, růst přitahuje investice a konsolidaci trhu. (Celosvětové odhady růstu ukazují několik miliard dolarů a dvouciferné meziroční tempo podle analytických zpráv.)

Digitální distribuce dominuje. Digitální audioknihy tvoří naprostou většinu tržeb (v USA ~99 % příjmů v 2024). To platí i pro ČR: podíl online prodeje/streamu stoupá.

Pokračuje expanze velkých platforem a bundling. Spotify, Audible/Amazon a další aktivně rozšiřují katalogy audioknih a zavádějí nové obchodní modely (balíčky, předplatné), což mění distribuční kanály.

Vzestup AI v produkci audioknih

Technologie syntetických hlasů a nástroje pro automatizaci produkce snižují náklady a zrychlují produkci (současně probíhá etická a legislativní debata). To otevírá cestu k reedici starších titulů i lokálním jazykům.

Žánrové a uživatelské posuny

Stále populární žánry jsou fikce (krimi, thriller), audioknihy zaujímají i v dětské a vzdělávací sféře — rostou i formáty kratších epizodických děl a vyprávění pro dojíždějící uživatele. (Lokální soutěže/ocenění a zájem veřejnosti to potvrzují.)

Co trh žene nahoru

Dostupnost a pohodlí (poslech v autě, při chůzi, domácí poslech).

Investice platforem (rozšíření katalogů, marketing, bundling).

Technologické zlevnění produkce (AI-asistence, efektivnější studio-procesy).

Změna spotřebitelských návyků – mladší generace více využívá audio formáty.

Hlavní rizika a výzvy

Právní a etické otázky u AI-narace (označování syntetických hlasů, autorská práva, dohody s interprety).

<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/kultura/ai-nacetla-prvni-vicehlasnou-audioknihu-v-cesku-dopamin-nepotrebuje-364642>.

Konkurenční tlak velkých platforem (tlak na ceny a marže vydavatelů).

Nedostatek přesných lokálních dat. V ČR chybějí jednotné veřejné statistiky o počtu nových titulů nebo přesných tržbách od distributorů; to znesnadňuje benchmarking a plánování.

Situace v České republice

Veřejné zdroje a oborové zprávy naznačovala výrazný nárůst trhu audioknih v ČR už v letech 2023–2024 (uváděny meziroční nárůsty okolo desítek procent a růst digitálního prodeje). Konkrétní agregovaná data (počet nových audioknih, počet aktivních vydavatelů, přesné tržby) však nejsou veřejně konsolidovaná v jedné databázi. Bohužel neexistuje sběr dat přímo od distributorů a vydavatelů pro přesnější lokální analýzu a AVA výroční zprávu za rok 2024 nevydala.

Trendy lze odhadovat z průzkumu trhu jednoho z klíčových distributorů na trhu – <https://naposlech.cz/zpravy/co-a-jak-poslouchame-odhalil-velky-audioknizni-pruzkum-2024/>.

Použité materiály:

Grand View Research — Audiobooks Market (2024–2025 odhady).

[grandviewresearch.com](https://www.grandviewresearch.com)

Mordor Intelligence / MarketDataForecast / Globenewswire — odhady velikosti trhu a prognózy 2025–2030.

Audio Publishers Association — průzkumy prodeje v USA (2024).

MediaGuru (ČR) — článek o růstu trhu audioknih v ČR (2023–2024).

Zpráva o českém knižním trhu (SČKN) 2023/24 — poznámky k digitalizaci a audioknihám. Zprávy o zavádění AI-narace (Audible, Spotify) a debata o etice a regulaci.

Zdroj: SČKN, Tympanum

10. PRÁVNÍ POVINNOSTI NAKLADATELE

Co se týká konkrétních právních předpisů, pomineme-li zmiňovaný aktuálně novelizovaný zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů, představuje pro nakladatelský obor specifickou právní úpravu zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů (zákon sám však pro nakladatele užívá ne zcela šťastně zvoleného označení „vydavatel“). Kniha, jejíž definici právní řád výslovně nestanoví, je v zákoně označena jako neperiodická publikace. Zákon o neperiodických publikacích určuje několik základních povinností nakladatele:

1) Povinné náležitosti knihy

Nakladatel je povinen v každé vydané knize uvést informace, jejichž rozsah je stanoven zákonem o neperiodických publikacích (název díla, informace o autorovi a nakladateli, rok prvního vydání, ISBN nebo ISMN u hudebnin apod.). Případné nesplnění této povinnosti ze strany nakladatele je přestupkem, za který může krajský úřad uložit pokutu ve výši až do 50 000 Kč.

Zákona o neperiodických publikacích se týká níže zmiňovaný návrh novely (respektive „trojnovely“, neboť se týká tří oblastí, tedy knih – zákon o neperiodických publikacích –, periodik – tiskový zákon – a knihoven – knihovní zákon), který byl již ve dvou předcházejících volebních obdobích (2016, 2019) neúspěšně projednáván v Poslanecké sněmovně a který byl v srpnu letošního roku 2024 opětovně (tedy již potřetí) předložen v doplněné podobě jako vládní návrh, projednáváný pod číslem sněmovního tisku 773. Trojnovela zamýšlí ke shora uvedeným povinným údajům doplnit rovněž název a sídlo osoby (tiskárny), která knihu vyrobila, a rok, ve kterém byla konkrétní verze vydána (spolu se shora uvedeným rokem prvního vydání).

2) Povinné výtisky a budoucí elektronický povinný „výtisk“

Nakladatel je dále povinen dle textu zákona bezplatně a na vlastní náklady odevzdat z každého vydání knihy do 30 dnů ode dne vydání celkem šest výtisků knihy příslušným knihovnám (Národní knihovně, Moravské zemské knihovně, Vědecké knihovně v Olomouci, Městské knihovně v Praze a místně příslušné krajské knihovně podle sídla nakladatele), upozorňujeme však, že v dlouhodobé praxi je dle výkladu Národní knihovny odevzdáváno pět povinných výtisků, přičemž takzvaný regionální povinný výtisk je předkládán vždy pouze místně příslušné krajské knihovně bez ohledu na skutečnost, zda se jedná o Městskou knihovnu v Praze, nebo jinou krajskou knihovnu. Projednávaná novela tuto dlouhodobou praxi výslovně zachycuje.

Větší nakladatelské subjekty tak každoročně na vlastní náklady poskytují příslušným knihovnám zdarma stovky až tisíce knih z vlastní produkce včetně jejich dodání na vlastní náklady bez jakékoliv kompenzace ze strany státu.

Novinkou, se kterou opětovně přichází zmíněná trojnovela, je budoucí odevzdávání povinného „výtisku“ elektronické knihy a audioknihy. Vzhledem ke svému vzniku v polovině devadesátých let upravuje stávající znění zákona výslovně pouze tištěné knihy. S ohledem na vývoj segmentu elektronických knih a na skutečnost, že některé knihy mohou být vydány pouze elektronicky, a část kulturního dědictví, které shromažďuje Národní knihovna, tak může být ztracena, proto vyvstala potřeba novelizace. Na zpracování návrhu se SČKN aktivně podílel v rámci intenzivních jednání se zpracovatelem – ministerstvem kultury – a s Národní knihovnou, která je původcem navrhované úpravy. Trojnovela předpokládá odevzdávání povinného „výtisku“ elektronické knihy i audioknihy, a to pouze Národní knihovně, které by mělo být zajišťováno jednoduše prostřednictvím budoucí webové aplikace. SČKN se zasadil o to, aby nová povinnost zatěžovala nakladatele co nejméně:

- Nebude-li kniha vydána i v elektronické podobě, nebudou nakladatelé povinni elektronický povinný výtisk odevzdávat.
- Je-li elektronická kniha vydána ve více formátech s různými ISBN, postačí odevzdání pouze jednoho formátu.

Trojnovele již od prvního návrhu v roce 2016 předpokládá, že stanovené knihovny (nejvýše knihovny oprávněné k příjmu povinného výtisku plus Parlamentní knihovna, Knihovna Národního muzea a Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana) umožní svým uživatelům přístup k publikacím odevzdaným jako elektronické povinné výtisky, a to prezenčně prostřednictvím terminálu v objektu oprávněné knihovny na principu „4 J“ – jednu knihu si v jeden okamžik v jedné knihovně bude moci zobrazit jeden uživatel, tak jako by se mohl začíst do jednoho povinného výtisku tištěné knihy. Nakladatelé, vědomi si významu knižní kultury a dostupnosti literárního kulturního dědictví, se tímto krokem hlásí ke své společenské odpovědnosti. Knihovny si na druhé straně uvědomují klíčovou potřebu zachování rozmanitosti knižní kultury, které je v zájmu čtenářů i autorů, s vědomím primárně konzervačního charakteru povinného výtisku, stejně jako skutečnosti, že k jeho odevzdávání dochází ze strany nakladatele bezplatně. Tato možnost a podmínky jejího uplatnění jsou proto výsledkem dohody mezi Národní knihovnou a SČKN na základě pečlivého balancování všech zájmů k dosažení spravedlivého výsledku.

3) Nabídková povinnost a další legislativní činnost SČKN

Nad rámec odevzdání povinných výtisků je nakladatel současně povinen nabídnout dalším knihovnám stanoveným vyhláškou ministerstva kultury č. 252/1995 Sb. Vydanou tištěnou knihu do 30 dnů ke koupi. Na základě jednání mezi SČKN a dotčenými knihovnami došlo k dohodě, na jejímž základě může nakladatel nabídkovou povinnost splnit též zveřejněním v periodiku *Knižní novinky* vydávaném ze strany SČKN. Tato možnost, včetně zadávání informací o vydané knize online do databáze spravované ze strany SČKN, představuje pro nakladatele významné zjednodušení a snížení souvisejících nákladů. Je třeba zmínit, že původní návrh aktuální verze trojnovely předpokládal rozšíření nabídkové povinnosti i na elektronické knihy. Vzhledem k podstatným odlišnostem v nakládání s elektronickou knihou uplatnil SČKN vůči tomuto návrhu odůvodněné zásadní připomínky, které byly po intenzivních mnohostranných jednáních akceptovány, a nabídková povinnost by se tak nadále měla týkat pouze knih tištěných.

Zdroj: SČKN, AK Růzha

© SČKN, 2025
ISBN: 978-80-908778-7-0